JURNALUL S.F.

ROMÂNIA

Anul III Nr. 95
Săptămînal de cultură
SCIENCE – FICTION
16 pagini - 250 lei

SPECIAL VIETNAM

REPUBLICA SOCIALISTĂ VIETNAM CONG HOA XA HOI NGHIA VIET-NAM:

Stat în Asia de Sud-Est, în Peninsula Indochina; Suprafaţa: 331689 km²; Populaţia 68.183.000 locuitori (205 loc./km²); Capitala: Hanoi (3.060.000 loc); Oraşe principale: Thanh-Pho Ho Chi Minh (3.934.000), Haiphong (1.448.000), Da Nang (371.000), Long Xuyen (217.000);

Organizare administrativă: 38 provincii şi o zonă specială (Vung Tau-Con Dao); Zi naţională: 2 sept. (aniversarea proclamării republicii - 1945); Limba: vietnameză; Moneda: 1 Dong = 100 Xu; Venit pe locuitor: 180 dolari; Culte: budism mahayana 55%, taoism, catolicism, confucianism.

Natura: reliefui este accidentat, cu predominarea munţilor şi a platourilor înalte, cîmpiile ocupînd doar 1/5 din teritoriul ţării. Principalul lanţ muntos, Truong Son, trece de 2500 m. altitudine, în timp ce alt. maximă este dată de masivul izolat Fan Si Pan (3142m), ce domină platoul înalt Hoang Lien Son (alt. peste 2000 m) din nordul ţării. În partea centrală şi în sud se află platourile Dac Lac, Gia Lai, Cong Turn, Pleiku, s.a., unele cu evidentă disimetrie (mai abrupte spre litoralul Mării Chinei de Sud). Cîmpiile însoţesc linia ţărmului în zonele de vărsare ale rîurilor, mai extinse fiind cele de pe cursul inferior al Fluviului Roşu (în nord) şi al Mekongului (4220 km) în sud. Clima este tropical musonică cu precipitaţii bogate vara şi taifunuri frecvente în zona litorală. Regimul neregulat al rîurilor este subliniat de creşterea din sezonul ploios al nivelelor fluviului Hong Ha (6 m) şi Mekong (4 m). Pădurile tropicale cu esenţe valoroase (abanos, tec, mahon, santal ş.a.) şi savanele, în parte antropice, sînt formaţiile vegetale dominante. Faună foarte variată (tigri, leoparzi, maimuţe, păuni, fazani etc).

(După „Statele lumii", Bucureşti, 1993)

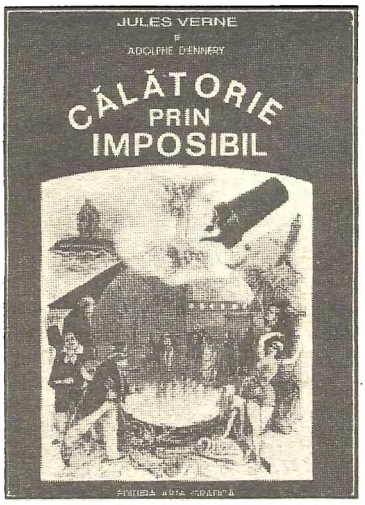

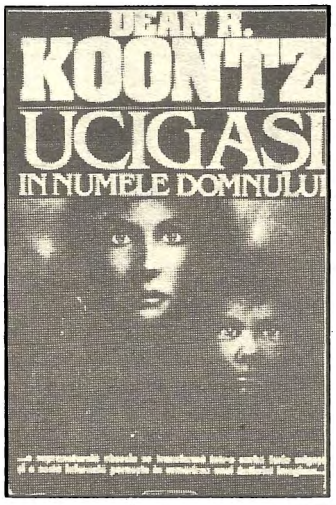

APARIȚII EDITORIALE

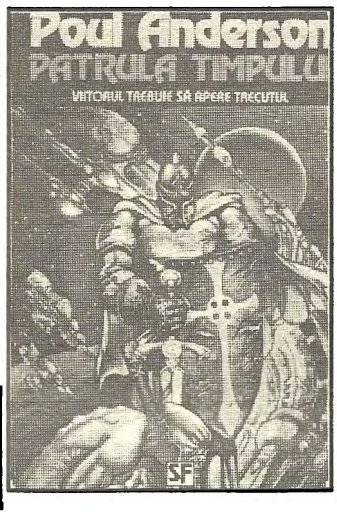

● CĂLĂTORII PRIN IMPOSIBIL, de *Jules Verne* și *Adolphe D'Ennery*, traducere, comentariu și concepția grafică de Ion Hobana, Editura Arta Grafică,110 pag., 3800 lei. Cartea conține 52 de gravuri reproduse după ediția originală HERTZ a operelor lui Jules Verne.

● PATRULA TIMPULUI, de Poul Anderson, traducere de Gabriel Stoian, Editura Nemira, 222 pag., 2200 lei.

● UCIGAȘI IN NUMELE DOMNULUI, de Dean R. Koontz, traducere deSorin Moise, Editura Nemira, 400 pagini, 4000 de lei.

CĂRȚILE PENTRU CONCURSUL ORGANIZAT DE JSF AU FOST OFERITE DE EDITURILE NEMIRA, NEROANDRIA și SEDONA.

CICĂ

❖ Pricipalul eveniment al săptămînii l-a constituit vizita lui *LIVIU SURUGIU* și a sticlei sale de Cinzano speriați de tenebrosul *„încă te aștept㔠* al *Poștei redacției* numărului 94 JSF.

Cu această ocazie a aflat că *Marele Premiu PENTAGRAMA* I se cuvenea pentru nuvela *Întîlnirea*; dar nuvela mai fusese întîlnită și la Reșița și chiar premiată, așa că...

❖ Citãm aproximativ din emisiunea lui Ștefan Ghidoveanu de Simbătă 30-x-94: *„-Păcat că prozele Ursulei K. Le Guin n-au prea apărut la noi"* Replica invitatului: *„Ca să fim drepți trebuie să spunem că singurii care au mai publicat cîte ceva au fost cei de la Jurnalul SF "*. Oferim una bucată carte SF celui (celei) care ne va comunica primul numele invitatului emisiunii.

❖ Ni s-a infirmat zvonul cum că statutul FNTSF-ului va fi modificat pentru ca dl. Ștefan Ghidoveanu să poată face parte din comitetul său director. (Conform actualului statut vîrsta dînsului nu permite acest lucru). Dar de modificat se va modifica ceva în statut, prin părțile esențiale.

❖ Dino -adică noi cei șase - oferim un premiu de 5000 lei plus CUPA DINO pentru cel mai fain zvon pe care îl primim la redacție.

❖ Asociația Quo Vadis? și-a deschis una bucată editură (Quo Vadis Press) și intenționează să-și publice membrii. Asociația ne informează că în *Scrisoarea de divorț către FNTSF* a apărut din greșeală *„ propunerile de încetare a activității"* în loc de *„începere a activității"*, adică *„Măi dragă!"*

DINO

JURNALUL ®

Editat de: INTACT SF

PREMIILE CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1993 - PLOIEȘTI
CONVENȚIEI EUROPENE DE SF 1994 - TIMIȘOARA
GEOVALY SRL - BUCUREȘTI (activitate promoțională)
CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1994 - BAIA MARE

COLECTIVUL DE REDACȚIE :

Adrian BĂNUȚĂ *(Redactor șef)*

Nicolae C. ARITON, Ionuț BĂNUȚĂ, Ovidiu BUFNILĂ, George CEAUȘU, Sebastian CORN, Mihail GRĂMESCU, Cristian IONESCU, Mara POPA M. D. PAVELESCU, Dan POPESCU, Petrică SÎRBU, Isabela ION (REDACTORI) Marian IRIMIA, Mihai SAMOILĂ (FOTOREPORTERI)

ADRESA REDACȚIEI:
Șoseaua București-Ploiești, nr. 25-27, sector 1, București
Tel. 2107136, 2109366, 2109946

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR INFORMATIVE REVINE AUTORILOR

Director administrativ : *Titus GUVIR*
Tehnoredactare computerizată *Adrian și Ionuț BĂNUȚĂ*
Culegere: *Steliana Neghirlă*
Corectură: *Nicu GECSE*
Montaj offset: *Georgiana DUCMAN Mariana SEBE Silvana GREERE*

JURNALUL S.F. este înscris în Catalogul Presei la poziția 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET. Ciitorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 București - România Piața Presei Libere nr. 1

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor JURNALUL

Director: Dan DIACONESCU
Redactor șef: Marius TUCĂ

Tiparul executat la INTACT

„Strict secret" nr. 236

Puteți citi „Albă ca zăpada" de KIR BULÎCIOV, în traducerea lui *Vasile Oroian*. O povestire fără pitici, dar cu ființe avînd ca bază amoniacul. Încă o sursă de inspirație pentru acei care pregătesc o expunere la tema 2 a *Zilelor Helion'94*.

„Curierul Național" 29 Oct. '94

Am vibrat cu înduioșare la rîndurile vajnicului A. Cărășel, care afirmă despre Romcon'94:

1. „Încă o Convenție s-a încheiat... interesul pentru ea în rîndul fandomului a rămas constant, cum ne obișnuisem."(?!?)
2. „Personalitățile au rămas acasă."

a) Chiar toate-toate? Nu cred.

b). Or fi avut organizatorii stîngăcii dar, spre exemplu, domnul Ion Hobana fusese invitat. Cam tîrzior, e drept. Însă cine știe ce listă a lecturat A.C.!?! Totuși nu s-a gîndit nimeni cît de obositoare pot fi 23 de ore pe tren (București-Baia Mare și retur) în decurs de 72 de ore pentru un organism cu o vîrstă biologică mai înaintată? Cum să pretinzi unui invitat din „garda veche" să se trambaleze cu chefereu' și apoi să răspundă jovial la întrebările fanilor?

Așa că: pe unde mai alungăm RomConul, măi dragă? Iată și vestea cea bună pentru băimăreni(Fericiților!): **Aurel și Cărășel nu se vor mai întoarce niciodată acolo!**

Tot dom' prof ne face zob, arătîndu-se cunoscător al formelor livrești: *„conducerea actuală a FNTSF-ului este... măcinată de lupte intestine."* Nu chemați doctorul, Cărășel a evitat elegant plebeul „interne".

Tot A.C. ne prezintă un medalion despre KAREL CAPEK, care a scris o piesă de teatru avînd ca temă *„longevitatea vieții umane"*. Emoționant. Oare ce înseamnă *longevitate,* maestre? Sau iar e tradus profund? În replică, *Alina Popov* narează cam ce mai citesc francezii: *„un orb cu un ochi din «sticlă lentă» se plimbă... și vede..."*. Săracii, rău au ajuns! Mai bine citeau o short-story neoșă (de Palade Dragoș): *„băgîndu-se în toate micile evenimente ale străzii, ca și cum scria o nesfîrșită contabilitate."* Ori, e clar: evenimentele se pot nota, contabiliza chiar, dar cel care ține un jurnal nu poate face contabilitate! Altfel și noi am fi oleacă de cotabili, nu?!?

NICU GECSE

PRE-SA PE SCURT

TELEX INTERN

❖ Emisiunea *Flash SF* și *Jurnalul SF* vor organiza în curînd un concurs a cărui miză va fi UN DRUM GRATUIT LA GLASGOW.

❖ Clubul Brain organizează a treia ediție a concursului de literatură SF - Brain. Textele se primesc pînă la data de 1 dec. pe adresa Călin Giurgiu, CP 22-14, Brașov - 2200. Vom reveni.

❖ SUPERNOVA propune pentru următoarele săptămîni următoarele numere speciale: Ana Veronica Mircea, Florin Pîtea, Liviu Radu. Noi vă propunem : SFera, String, Nova 5,5, Liviu Radu, Ana Maria Negriă, Liviu Surugiu .

Adrian Bănuță

Războiul din VIETNAM

(1960 - 1975) * O călătorie în infern

SCURTĂ ISTORIE **PREAMBUL:** În 1858 pe pămîntul **Vietnamului** debarcă primele trupe de militari francezi. Aceştia ocupă **Da Nangul** (1858) şi **Saigonul** (1859), iar în 1884 este instalat protectoratul Franţei asupra întregului teritoriu vietnamez. Din 1888 **Vietnamul** este inclus în Indochina franceză, din care mai făceau parte şi actualele state Cambodgia şi Laos. În anii celui de-al doilea război mondial **Ho Şi Min**, liderul Partidului Comunist din Indochina, fondează Frontul Viet-Minh (1941) şi Armata de Eliberare (1944), formaţiuni care vor lupta împotriva ocupanţilor japonezi. În urma ocupării **Hanoiului** (19 august 1945), Ho Şi Min proclamă aici, la 2 septembrie 1945, **Republica Democrată Vietnam**. În acelaşi an şi-au proclamat independenţa şi celelalte două state din Indochina Franceză: Cambodgia la 12 martie, iar **Laos** la 12 octombrie. Încercarea Franţei de a-şi reinstaura dominaţia asupra acestor teritorii declanşează în 1946 ***„Războiul din Indochina"***.

În acelaşi an Franţa recapătă controlul asupra **Laosului**. La fel se întîmplă şi cu **Cambodgia** care în 1949 devine „stat asociat", în cadrul Comunităţii Franceze. În **Vietnam** lucrurile stau altfel: Frontul **Viet-Minh** trece de la acţiuni de guerilă la acţiuni militare de amploare. La 1 iulie 1949 autorităţile franceze creează în partea de sud a **Vietnamului** un stat cu capitala la **Saigon**, inclus în **Comunitatea Franceză**, în frunte cu fostul împărat vietnamez **Bao-Dai**. În 1945 forţele vietnameze reuşesc răsunătoarea victorie de la Dien Bien Phu, iar la două luni de la aceasta războiul se încheie. Acordurile de la **Conferinţa de la Geneva** privind **Indochina** (20 iulie 1954) consfinţesc ***independenţa Vietnamului, Cambodgiei şi Laosului şi dreptul la autodeterminare a populaţiei din Vietnamul de Sud.***

Alegerile ce urmau să fie organizate pînă în iulie 1956 în vederea reunificării ţării nu au mai fost ţinute din cauza opoziţiei regimului generalului **Ngo Dinh Dien**, instaurat în **Vietnamul de Sud** în 1955 şi sprijinit de **Statele Unite**. **Vietnamul de Nord**, susţinut făţiş de **U.R.S.S.** şi **R.P.Chineză**, se transformă într-un stat socialist şi doreşte unificarea ţării prin orice mijloace.

Din 1957 în **Vietnamul de Sud** ia amploare o mişcare de guerilă (**Viet-Cong**), sprijinită de **R.D.Vietnam, U.R.S.S. şi China**, ce luptă împotriva regimului filo-american.

RĂZBOIUL DIN VIETNAM

Majoritatea istoricilor plasează începutul războiului în 1960, cînd a fost constituit **Frontul de Eliberare**. În 1961, în condiţiile generalizării războiului, sosesc în **Vietnamul de Sud** primele unităţi speciale ale armatei **SUA**. Dacă în timpul celui de-al doilea război mondial, vîrsta medie a combatanţilor americani fusese de douăzeci şi şase de ani, în **Vietnam** ea a fost puţin peste nouăsprezece. În tabăra vietnameză au fost chiar şi „luptători" sub paisprezece ani. La fel ca în **Coreea, Statele Unite** urmăreau să nu permită ca alte teritorii să treacă în sfera de influenţă a comunismului. ***(În politică aceasta s-a numit „Principiul dominoului", considerîndu-se că dacă o zonă intră în sfera comunismului, şi zonele adiacente vor avea aceeaşi soartă după cîtva timp).*** În 1961 se constituie **Armata de Eliberare a Vietnamului de Sud**, care, bineînţeles, lupta pentru eliberare cu **Kalaşnikovurile** sovietice. Dacă pînă în 1965 americanii s-au limitat la acţiuni defensive, din acest an trec la operaţiuni militare în teritoriu şi chiar la acţiuni de bombardare a unor obiective din **Vietnamul de Nord**.

Anul 1969 a constituit apogeul războiului. În acest an în **Vietnamul de Sud** se aflau 542.000 de combatanţi americani. În acest an au murit mai mulţi soldaţi americani decît muriseră în **Coreea**. Tot atunci s-a constituit **Guvernul Revoluţionar al Republicii Vietnamului de Sud**, un guvern-fantomă subordonat statelor comuniste. În acelaşi an a apărut acuzaţia că un batalion de infanterişti americani au ucis 450 de civili, bărbaţi, femei şi copii, într-un orăşel numit **My Lai**. Era anul în care **Neil Armstrong** devenea primul om care păşea pe Lună, anul în care la **Woodstock** patru sute de mii de tineri au spus „NU" războiului din **Vietnam**. În condiţiile în care războiul făcea din în ce în ce mai multe victime, în care americanii de acasă vedeau în **Vietnam** un sac fără fund ce avea să înghită la nesfîrşit vieţi şi bani, la 27 ianuarie 1973 se semnează ***Acordul de armistiţiu între R.D.Vietnam, Guvernul Revoluţionar Provizoriu al Republicii Vietnamului de Sud, SUA şi Administraţia de la Saigon*** care hotărăşte încetarea focului şi preconizează reunificarea Vietnamului şi dreptul la autodeterminare al populaţiei din **Vietnamul de Sud**.

Odată încheiată retragerea trupelor americane (29 martie 1973), pentru prima dată din 1858, pe teritoriul vietnamez nu se mai afla nici un soldat străin (cu excepţia unor instructori militari sovietici şi chinezi din tabăra comunistă). Însă forţele comuniste reiau războiul printr-o ofensivă generalizată care duce la prăbuşirea regimului generalului **Nguyen Van Thieu** din **Vietnamul de Sud** (şef al statului între 1965 - 1975) şi la cucerirea **Saigonului** (devenit ulterior **Ho Şi Min**) la 30 aprilie 1975.

Astfel se sfîrşea „acest lung coşmar" (denumire dată de ziariştii epocii).

Vietnamul a însemnat pentru **America** un record: cel mai lung război la care participase. De asemenea a însemnat pentru **Statele Unite** şi primul război pe care îl pierduse. ***(Dacă în Coreea, în condiţii politice asemănătoare, armata americană reuşise să menţină autonomia, Vietnamul a fost o înfrîngere totală: America a fost nevoită să cedeze în faţa comunismului.)*** Această pată pe obrazul armatei Statelor Unite nu a fost decît recent curăţată, după ce operaţiunea **Furtuna Deşertului** a fost încununată de succes şi preşedintele Bush a declarat că ***America s-a vindecat de „sindromul Vietnam"***. Peste cincizeci de mii de soldaţi americani au murit sau au fost daţi dispăruţi în Vietnam, iar efortul material al **Statelor Unite** a fost imens. În tabăra vietnameză cei treizeci de ani de lupte (Războiul din Indochina şi Războiul din Vietnam) s-au soldat cu peste **2,5 milioane de morţi** şi distrugeri incalculabile.

POST-SCRIPTUM :

La 2 iulie 1976 este proclamată Republica Socialistă Vietnam, „stat socialist, independent, liber şi unit".

R.S. Vietnam contribuie direct la victoria forţelor comuniste Pathet Lao în războiul civil din Laos (1975).

R.S. Vietnam participă cu trupe la ofensiva împotriva regimului K. Samphan - Pol Poth, încheiată cu ocuparea Pnom Penhului la 7 ianuarie 1979. La 11 ianuarie 1979 forţele cambodgiene sprijinite de armata vietnameză proclamă Republica Populară Cambodgia, care nu este recunoscută de ONU şi de majoritatea statelor lumii. Începea un nou război, un război între guvernul Hang Seng şi armata vietnameză pe de-o parte şi trei grupări cambodgiene (kmerii roşii conduşi de K. Samphan, adepţii lui Norodom Sihanuk şi conservatorii pro-occidentali conduşi de fostul prim-ministru Son Sann) de ceilalţi. Războiul avea să dureze zece ani.

RĂZBOIUL DIN VIETNAM ÎN SF

Războiul din **Vietnam** a fost reflectat în **America** de majoritatea artelor. Nu mă pot abţine să nu vă aduc aminte de zecile de filme în care patrioticele, puternicele, înarmatele comandouri de americani buni se luptă cu vietcongii răi, îşi eliberează camarazii din lagărele unde sînt torturaţi de ticăloşii galbeni, aruncă în aer bazele militare ale comuniştilor... Însă au existat şi filme excelente, care au surprins tragismul războiului şi al urmărilor sale (amintesc aici doar de „Born on Fourth July" - Născut pe 4 iulie şi „Platoon" - Plutonul semnate Oliver Stone).

În SF a existat o întreagă pleiadă de autori care au debutat şi s-au maturizat în perioada acestui război: **New Wave**-ul. Unii chiar au luat parte la el; cunoscut este exemplul lui **JOE HALDEMAN** care a luptat în **Vietnam**, a fost grav rănit şi a fost decorat cu **Purple Heart**. Experienţa războiului l-a marcat, lucru ce se observă în tematica abordată în scrierile sale. Romanul său de debut, **„War Year"** (Anul războiului), ce a fost publicat în **1972** îşi plasează acţiunea în **Vietnam**. Au existat şi antologii de povestiri SF pe tema războiului: în **1970 Gardner Dozois** scotea **„A Dream at Noonday"** (Un vis la amiază), iar în **1973 Kate Willhelm „The Village"** (Satul).

Însă problematica **Vietnam** nu a fost nici pe departe epuizată. Mai recent, în **1987, Jack Dann** şi **Jeannie Van Buren** au publicat o excelentă antologie de povestiri SF pe acest subiect în **„In The Fields of Fire"** (Pe cîmpurile de luptă), iar în **1991**, în prestigioasa revistă americană **„Fantasy and Science Fiction"** au apărut povestirile pe care le găsiţi în numărul de faţă al **JSF**, **„Ma Qui"** de **Alan Brennert** şi **„The Dark"** (Întunericul) de **Karen Joy Fowler**. ***În 1992, ambele povestiri au fost nominalizate pentru Nebula (au existat şase lucrări nominalizate la această categorie), iar „Ma Qui" a cîştigat premiul.***

Tragismul şi consecinţele acestui război au maturizat SF-ul. Este cunoscut faptul că pînă în anii şaizeci, majoritatea scrierilor science-fiction a avut o atitudine exagerat de militaristă. ***(Poate că apogeul a fost atins de romanul „Starship Troopers" –Infanteria stelară - scris de Robert A. Heinlein şi premiat de fandomul american cu Hugo în anul 1960).*** Se poate observa că începînd din anii şaizeci tonul scrierilor SF devine mai tolerant. Apar romane-avertisment care descriu războaie interminabile, lipsite de sens: **„The Earth War"** (Războiul pămîntului) - **1963 de Mack Reynolds, „Final War"** (Războiul final) - **1968 de Barry Malzberg, „Mirror in the Sky"** (Oglindă în ceruri) - **1969 de Dav Garnett, „The Forever War"** (Războiul etern) - **1972 de Joe Haldeman, „Triton"** - **1976 de Samuel Ray Delany**; Apar lucrări ce prezintă lumi în care cuvîntul „război" nu există: **„The Left hand of the Darkness"** (Mîna stîngă a întunericului) - **1969** şi **„The Word for World is Forest"** (Lumii îi spuneau pădure) - **1972**, ambele scrise de **Ursula K. Le Guin**.

În anii noştri, în **America** apar atît scrieri militariste cît şi antimilitariste. Celebru este duelul a două serii de antologii anuale, **„The Will Be War"** (Va fi război) **de Jerry Pournelle** şi **„There Won't Be War"** (Nu va fi război) **de Harry Harrisson** şi **Bruce McAllister**, serii care după cum arată şi titlurile militează de pe poziţii ideologice total opuse.

Chiar dacă scrierile pacifiste nu au determinat niciodată guvernele să-şi revizuiască doctrina militară, să renunţe la dictonul ***„scopul scuză mijloacele"***, să înceteze finanţarea construirii unor superarme costisitoare, ele au demonstrat cititorilor că, în mîinile unor scriitori talentaţi, pacea poate fi la fel de incitantă ca şi războiul. Şi asta înseamnă ceva.

Cătălin TENIŢĂ

Alan Brennert

Ca şi prietenul şi colegul său Harlan Ellison, Alan Brennert se descurcă cu egală uşurinţă în lumea literaturii, a presei tipărite şi a televiziunii. Pînă recent a fost producătorul serialului de succes „L.A. Law", pentru care a cîştigat un premiu Emmy în 1991.

Brennert a scris scenariile unor seriale cum ar fi „China Beach" şi „Twilight Zone". El este autorul unor fantezii contemporane precum: „Time and Chance", „Kindred Spirits" şi a două volume de povestiri: „Her Pilgrim Soul and Other Stories" şi altul în colecţia „Autorul lunii" a editurii Pulphouse.

În 1991 Brennert şi-a încercat norocul şi în alt mediu, teatrul life, scriind scenariul pentru „Weird Romance", o antologie muzicală a poveştilor de dragoste SF/fantasy care s-a jucat vreme de şapte săptămîni la WPA Theatre din New York. Sursele de inspiraţie ale spectacolului au inclus povestirea „The Girl Who Was Plugged In" de James Tiptree, dar şi „Her Pilgrim Soul" a lui Brennert, iar muzica este compusă de Alan Menken, foarte cunoscut din „Little Shop of Horrors" şi din adaptarea Disney a poveştii „Frumoasa şi bestia".

Cerîndu-i-se să spună cîteva cuvinte despre povestirea sa care a cîştigat Nebula, Brennert a zis:

„Ma Qui" s-a născut dintr-un episod al serialului „China Beach" pe care eu l-am scris, episod numit „Neliniştitul pămînt", în care două dintre personajele principale, McMurphy şi K.C., sînt răpiţi de vietcongi şi duşi la o bază subterană dintr-un tunel, unde McMurphy este forţat să opereze un conducător rănit. Moartea este o prezenţă constantă în povestire şi cu toate că doream tare mult să lucrez cu credinţele vietnameze despre moarte şi natura sufletului - mitologia şi folclorul care le înconjoară - nu era loc în scenariu pentru asta. Îmi pare bine că n-a fost căci altfel poate că n-aş mai fi scris niciodată „Ma qui".

NEBULA 1992

În noapte, elicopterele zumzăie deasupra acoperişului de bambus al junglei, căzînd de la trei mii de picioare la ceva mai mult decît o sută, rotindu-se iarăşi, negăsind teren de aterizare, negăsind răniţi pe care să-i ridice. Depăşind urletul motorului, se aud ţipătele damnaţilor: zbierete, gemete, ţînguieli în vietnameză. E o adevărată marfă William Castle, sunete sălbatice şi urlete stridente, dar, chiar şi ştiind că vin de la un magnetofon, chiar auzind şuieratul static al difuzoarelor montate pe Huey-uri, tot scot rahatul din vietcongi. **„Spiritul rătăcitor"** e numit - sunetul cîntecului mort al cărui suflet bîntuie neajutorat pămîntul dacă corpul lui nu este îngropat adecvat. Război psihologic. Inner Sanctum întîlneşte Vietnamul. Jos, în tunele, Charlie[1] le aude, ştie că este un şiretlic, încearcă să adoarmă, dar nu poate; chestia asta afurisită durează jumătate din noapte. Zbieretele se intensifică cu cît elicopterele zboară mai jos, apoi se pierd într-un efect sinistru cînd elicopterele urcă. Pînă ce următorul vine cu încărcătura lui de suflete-în-cutie.

Ce rahat!

Nu-i deloc aşa cum cred ei.

Privesc ultimul dintre elicoptere înclinîndu-se şi virînd spre sud şi pentru o vreme jungla este din nou liniştită. În jurul meu este o băşică pîrjolită, un crater plăsmuit de focul unui mortier: un halou prăfuit de pămînt îl înconjoară, iarba şi arborii fiind incineraţi de luptă. Craterul este patul meu, adăpostul meu, casa mea. Dorm acolo - dacă poţi numi asta dormit - iar cînd obosesc să cutreier drumurile căutîndu-mi calea înapoi spre Da Nang, Cam Ne sau Than Quit, întotdeauna revin aici. Căci această bucată de pămînt mort este singurul lucru nenorocit pe distanţă de mile întregi care nu este vietnamez. Nu este jungla, nu este apa mîloasă, nici bastoanele punji mînjite cu rahat. E urîtă, e stearpă, seamănă cu suprafaţa Lunii, dar a fost făcută de oamenii mei şi este singura semnătură pe care ei o pot scrie în această ţară putredă, iar eu dorm în ea şi mă simt acasă.

Am fost ucis nu departe de aici, într-un luminiş de pe malul rîului Song Cai. Unitatea mea era încercuită, trupele de sprijin n-au mai ajuns niciodată; noi alergam spre un L.Z.[2], de unde elicopterele trebuiau să ne ridice. Unii dintre noi deveniseră neatenţi. Martinez n-a văzut firul de declanşare din iarbă şi s-a ales cu o Boucing Betty[3] în vintre; a murit înainte să-l putem duce la L.Z. Dunbar a călcat într-o capcană de urşi punji, cele două scînduri prevăzute cu piroane s-au închis ca fălcile unui crocodil, înhăţîndu-i piciorul stîng. Credeam că Prosse şi DePaul încercau să-l scape dar, cînd m-am întors, le-am văzut corpurile nu departe de capcană, culcate la pămînt de focul unui trăgător de elită în timp ce-l salvau pe Dunbar. Împuţiţii îl lăsaseră pe Dunbar în viaţă şi el era în capcană, ţipa după ajutor, iar sîngele i se scurgea printre cele două scînduri punji. M-am repezit înapoi, trăgînd cu M-16 la întîmplare înspre liziera pădurii, sperînd să-i opresc pe ţintaşii de elită îndeajuns să-l pot elibera pe Dunbar...

M-au luat la cîţiva metri de Dunbar, o jumătate de duzină de focuri care mi-a ars majoritatea pieptului. Am căzut, urlînd, dar de asemenea mi-am urmărit propria cădere. Am văzut firele ascuţite de iarba elefantului tăindu-mi faţa ca lamele de ras, în momentul în care am atins pămîntul. Am privit sîngele ţîşnind la impact, un nor roşu ce părea să-mi învăluie trupul, apoi s-a disipat împroşcînd iarba şi a dat pentru o clipă senzaţia unei false primăveri - cu rouă sîngerie.

Dunbar a murit cîteva minute mai tîrziu. Spre vest fulgerele îndepărtate ale elicopterelor se vedeau deasupra vîrfurilor copacilor. Am rămas acolo, fixînd cadavrul de la picioarele mele, găsind că trebuie să fie corpul altcuiva, sîngele altcuiva, apoi m-am întors şi am alergat spre elicoptere fără să observ că picioarele mele nu atingeau solul în timp ce fugeam, fără să observ că treceam prin firele de declanşare ca vîntul rătăcitor.

Acolo, în depărtare, medicii ridicau răniţi la bordul unei perechi de Huey-uri. Cea mai mare parte a unităţii mele reuşise să ajungă. Îi priveam pe Silverman sărind înăuntru, îl vedeam pe Esteban atingîndu-l pe doctor cu ciotul însîngerat care îi ţinea loc de mînă.

Alergam să mă alătur, dar gigantele Chinook-uri începură să urcă repede, imediat ce toţi au ajuns la bord. „Aşteptaţi-mă" strigam, dar ei nu păreau să mă fi auzit prin bătaia elicelor.

– Pui de căţea, aşteptaţi-mă!

N-au încetinit. N-au oprit. Au continuat să urce, ignorîndu-mă, abandonîndu-mă. Ce mama dracului făceau? Bastarzi împuţiţi, întoaceţi-vă, întoar...

Abia cînd am văzut cum vîntul jilav, provocat de rotoare, vîntură iarba - cînd l-am văzut cum îndoaie arborii în vreme ce dragonii de oţel se ridicau - abia atunci mi-am dat seama că nu-i simt deloc izbindu-mi faţa, că nu aveam nici o problemă şi doar stăteam în micul uragan din centrul luminişului. Dincolo de liziera, în jungla stufoasă, focuri de mortiere veneau din depărtări. Unele loveau ţintele stabilite, din tufişuri; altele se rătăceau şi, din greşeală, distrugeau poziţiile noastre. Puteam auzi ţipetele vietcongilor înainte şi după fiecare lovitură. Vedeam cum 'congii ieşeau grăbiţi de după copaci, unii în flăcări, alţii fără membre, doar ca să fie ucişi de o altă explozie. Dar acum ştiam adevărul. Năucit, m-am îndreptat spre liziera. Am trecut prin pînzele de flăcări fără să simt o căldură mai mare decît cea a soarelui. Vedeam pămîntul zguduindu-se sub mine, dar nu mă poticneam, la fel ca în gluma aceea veche despre un beţiv în timpul cutremurului. Pînă la urmă focul mortierelor încetă. Luminişul era sterp, dezolant. Peste tot se găseau trupuri - de vietnamezi şi americani - risipite şi carbonizate. Am mers printre ele, fumul ce se înălţa trecea prin mine ca praful printr-un nor... şi apoi am văzut alte spectre, alte arătări stînd deasupra rămăşiţelor cadavrelor lor; păreau filiforme, imateriale, vîntul provocat de elicopterele ce treceau pe deasupra ameninţîndu-le substanţa.

Prosse privi în jos la cadavrul lui zdrobit şi spuse:

– Rahat!

Dunbar fu de acord:

– Căca-m-aş!

– Tipule, ştiam că aşa se va întîmpla, insistă Martinez. Abia mă reabilitase, în Da Nang. Asta e împuţita aia de karma?

Mi-am însemnat în minte să nu mai discut niciodată cu Martinez metafizică. Nu-i foloseşte la nimic.

– Şi acum ce se va întîmpla? întrebai eu.

– Raiul, cred, mormăi Dunbar.

– Sau Iadul, zise Martinez, optimist ca de obicei.

– Da, dar cînd?

– Trebuie să sosească în orice clipă, spuse Prosser, de parcă ar fi aşteptat autobuzul de ora unsprezece.

Apoi privi în jos la cadavrele noastre şi strîmbă din nas.

– Vreau să zic: sîntem morţi, nu-i aşa?

M-am uitat la piciorul sfîrtecat al lui Dunbar, la trunchiul ciopîrţit al lui Martinez, la...

– Hei, Collins! Unde dracu eşti tu?

Ar fi trebuit să fi fost la cîteva picioare de cadavrul lui Dunbar, dar nu eram. La început am crezut că jumătatea de duzină de focuri care m-au lovit mi-au împins corpul mai departe, dar ne-am răspîndit şi n-am găsit nici o urmă din ei, nicăieri într-o zonă cu raza de cîţiva metri. Şi cînd m-am întors la locul unde se găsea cadavrul lui Dunbar, am recunoscut acea iarbă a elefantului încîlcită unde căzusem - am recunoscut şi lacrimile de sînge, acum uscate, colbuind firele ierbii. M-am aplecat şi am remarcat pentru prima oară că iarba era încurcată într-un model zig-zag cîţiva metri dincolo de locul unde căzuse trupul meu.

– Pui de căţea, am spus. M-au luat.

– Ce? întrebă Martinez. Vietcongii?

– M-au tîrît cîţiva metri, apoi - am arătat spre locul unde iarba încîlcită se sfîrşea - trebule că doi dintre ei m-au ridicat şi m-au dus cu ei.

– N-am văzut pe nimeni, spuse Dunbar.

NOTE

1. poreclă dată de americani soldaţilor vietnamezi.
2. land zone = zonă de aterizare
3. Bouncing Betty (Betty cea săltăreaţă) este porecla unui tip de mină utilizat în Vietnam

MA QUI

JSF - 95

– Poate că erai preocupat, sugerai eu.

Prosser a scormonit zona încruntîndu-se.

– Și corpul lui DePaul a dispărut. A căzut chiar lîngă mine - eram aproape de rîu; îmi amintesc că am auzit clipocitul apei - dar a dispărut.

– Poate că este doar rănit, spusei.

Cel puțin așa speram. DePaul m-a tras înapoi, cu cîteva luni înainte, cînd voiam să păşesc pe ceea ce părea să fie la prima vedere un petec de iarbă uscată, dar care a relevat - cînd am aruncat un bolovan în mijlocul lui - o capcană de oameni, un fel de scrînciob cu dinți. Dacă n-ar fi fost DePaul, eu aș fi fost cel care s-ar fi dat în el, înfipt într-o duzină sau mai bine de țepuşe ruginite, studiindu-le suprafața. DePaul îmi cumpărase cîteva luni suplimentare de viață; poate, cînd am fugit înapoi, trăgînd spre liziera, făcusem același lucru pentru el, distrăgîndu-i pe țintași îndeajuns ca să se poată cărăbăni.

– Hei, ascultați! spuse Dunbar. Elicoptere.

Echipa de curățători se năpusti, rapid și obscen, să recupereze ce cadavre mai puteau. Zona era sigură, cel puțin pentru moment, așa că doi tipi scoaseră piciorul sfîrtecat al lui Dunbar din capcana de urși punji și băgară cadavrul într-un sac. Fermoarul i-a prins buza și ticăloșii nu făcură nimic. Dunbar era furios.

– Fiți atenți la ce faceți, căcănarilor! țipă la ei.

Apoi se întoarse spre mine.

– Ce părere ai de tipii ăștia?

Alți doi soldați deconectară cu atenție o capcană-cartuş intactă, aflată nu departe de corpul lui Martinez, au adunat ce mai rămăsese din sărmanul nenorocit - trunchiul într-un sac, picioarele într-altul - și apoi l-au închis. Martinez privea cum îl băgau în elicopter, apoi se întoarse spre mine.

– Collins! Crezi c-ar trebui...

M-am întors dar nu mai era acolo.

– Martinez?

Corpul lui Dunbar fu aruncat în Huey. A lovit podeaua ca un sac cu ciment ud și aproape că am putut să simt aerul grăbindu-se să umple vidul brusc din spatele meu.

M-am răsucit. Dispăruse și Dunbar.

– Dunbar?

Huey-ul decolă, crengile copacilor se înfiorau în jurul lui ca iubiții pătimași respingînd un pretendent violent, iar eu eram singur.

Credeți s-au nu m-am înrolat voluntar. Părea o idee bună la aceea vreme: familiile sărace din clasa de mijloc cu greu și-ar fi permis să trimită un copil la colegiu, în nici un caz doi, și, avînd-o pe sora mea mai mare la Ann Arbor, mi-am închipuit că nu voi ajunge student prea curînd. Așa că am înghițit propaganda cu care te hrănesc la birourile de recrutare cum că adevărata noastră misiune este să construim poduri, să acoperim colibe și să ajutăm poporul vietnamez; făceau să sune ca un fel de Corpuri ale Păcii, doar că erau amplasate într-un loc ceva mai umed.

Tatăl meu era şef de echipă în construcții; am trăit toată viața prin preajma șantierelor - îmi plăcea sunetul lor, sentimentul pe care ți-l dădeau, mirosul cherestelei, al cimentului proaspăt și felul în care arătau structurile înainte să fie umplute cu mortar. Stăteam acolo privind grindele și traversele, armăturile din lemn și oțel care, în mintea unui băiețel de opt ani, păreau scheletele unor dinozauri, și mă gîndeam că oamenii care vor locui acolo nu vor ști cum arată casele loc cu adevărat, pe dedesubt; însă eu știam.

Așa că ideea să construim case pentru oamenii neajutorați și poduri pentru ca boii să poată traversa rîurile îmi părea una bună. Doar că, după opt luni în Vietnam, majoritatea podurilor pe care le văzusem fuseseră aruncate în aer de raidurile aviației americane și cel mai apropiat lucru de acoperișul colibelor a fost să ajut la repararea acoperișului unui bar din Da Nang unde s-a întîmplat să fiu în timpul unui muson.

Trăgînd o linie și făcînd socoteala, înrolarea nu părea să fie genul de investiție pentru viitor care a fost odată.

În primele zile am rămas în apropierea craterului, hoinărind doar atît de mult cît să pot face călătoria și să mă întorc în aceeași zi, căutînd o cale spre acasă - dar această cale spre „acasă", știam, era mai lungă decît se putea măsura în mile și drumul nu era nici pe departe clar marcat. Am încercat să sălăşuiesc acolo. Dacă aș fi reuşit, n-aș fi adunat niciodată curajul să mă mut din coltișorul meu de iad. Nu știam unde era cea mai apropiată bază americană, dar mi-am amintit de un sat mic prin care trecusem cu o zi înainte să mor și mi s-a părut că-mi aduc aminte și de un jeep al Crucii Roşii parcat lîngă o baracă, de un doctor francez din Serviciile de Ajutoare Catolice care avea grijă de țărani. Poate că se va arăta iarăși și voi putea să mă întorc...unde? Ce naiba trebuia să fac, să întreb în ce direcție este Viața de Apoi? Cu norocul meu probabil că Armata conducea și pe acolo. (La drept vorbind, ăsta era un gînd înspăimîntător. Chestia asta era destul de împuțită ca să fie o operațiune a armatei. Uitasem oare să completez vreun formular?) M-am întors pe drumul pe care îl urmasem spre morțile noastre, dar de data asta, împreună cu sunetele obișnuite ale junglei - foşnetele din tufişuri la care tu speri să fie doar de la o viperă de bambus sau de la un tigru - am auzit și o altă voce a junglei. Am auzit sunetul pe care îl fac elicopterele, cu ale lor suflete-în-cutie, doar că era mai estompat.

Am auzit un plînset.

Nu gemete, nu urlete; nici unul dintre rahaturile alea a lu' Roger Corman sau Vincent Prince. Doar plînsetul unor bărbați maturi, incontrolabil și de neconsolat - venind, așa se părea, din toate părțile deodată. Și treptat am început să-i văd: vietcongi, sîngele stropindu-le pijamalele din mătase neagră, ghemuiți în tufişuri în modul acela amuzant în care stau vietnamezii - aşezați pe vine, nu stînd pe pămînt - și plîngînd. M-am oprit consternat. Nu mai văzusem pînă atunci un vietnamez plîngînd. Îi văzusem speriați - la dracu, îi văzusem ai naibii de înfricoşați - dar nu-i văzusem niciodată plîngînd. Toate balivernele pe care le auziți cum că vietnamezii sînt diferiți de noi, că ei nu simt cum simțim noi - ei bine, mi-am dat seama că absolut toate erau niște porcării. Ei simt, dar nu o arată în modul în care o facem noi. Dar dracu să mă ia, dacă tipii ăștia nu le dădeau și băieților noştri lecții, din punct de vedere emoțional vorbind. Poate că dacă ești vietnamez și ești mort, nu este în regulă să plîngi. Poate că este de aşteptat. M-am îndepărtat.

Și undeva de-a lungul drumului, în timp ce urmam meandrele rîului Song Cai spre sud, am început să consider că poate de fapt nu sînt printre morți; că aș putea la urma urmei să fiu viu.

Poate, am gîndit, focurile care m-au culcat la pămînt doar m-au rănit; poate că vietcongii mi-au luat trupul ca să afle informații de la mine mai tîrziu. Cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît suna mai rezonabil. M-au luat să aibă grijă de mine ca apoi să mă tortureze. (Asta suna la fel de logic ca orice altceva în această țară dubioasă). Și undeva, în timpul călătoriei, m-am separat de trupul meu. Trebuie că-l lăsasem în urmă ca o umbră care-și părăseşte proprietarul. Ascultam toate plînsetele din jurul meu - Cristoasel, aproape că aș fi dorit să fi fost gemete și urlete; le-aș fi putut suporta mult mai uşor - și am decis că nu eram, nu puteam fi mort.

Drumul dădea într-un luminiş, în mijlocul căruia era ceva ce semăna cu o colivie gigantică pentru păsări; o colibă de bambus, ceva mai mare decît un container, cocoțată pe ciotul unui arbore mare. Case ale spiritelor ca asta sînt răspîndite prin tot 'namul, căsuțe ridicate pentru fericirea rudelor dispărute sau pentru îmbunarea spiritelor furioase care altfel ar putea să nu dea pace satelor nenorocoase. Armata ne-a expus pe scurt obiceiurile locale și superstițiile chiar înainte să ajungem aici, chestii ca: niciodată să nu bați un gălbejit pe cap căci, pentru vietnamezi, capul este sălaşul sufletului; indiferent ce faci, să nu stai cu picioarele încrucişate aşa încît tălpile să fie îndreptate spre capul interlocutorului căci asta este cea mai grosolană insultă. Porcării d-astea. O parte din maimuțoi își numesc noi-născuții băieți după organele sexuale feminești, încercînd să facă spiritele rele să creadă că copilaşul este fată, căci băieții sînt mult mai valoroși și este necesar să fie protejați. Cristoasel

Așa că știam despre casele spiritelor și, cînd trecusem pe lîngă aceasta acum cîteva zile, îmi amintesc că mi-am spus: „Hei, chestia asta este chiar mai bună decît căsuța din copac pe care mi-am construit-o în curtea bunicilor cînd aveam doisprezece ani!" și am lăsat-o în urmă.

Astăzi m-am oprit. Priveam în direcția ei.

Astăzi erau oameni în interiorul coliviei.

Unul era un papa-san în vîrstă, celălalt o femeie tînără, poate 28-29 de ani. Ardeau bețe-talisman, iar fumul dulceag era purtat de vîntul slab. În jurul lor am văzut lumînări, o mobilă manufacturată grosolan și cîteva cărți. Am început din nou să merg, mult mai încet de data asta, și, cînd am ajuns la cîțiva metri de colivie, papa-san s-a uitat la mine și a clipit o dată uşor surprins, apoi a zîmbit și și-a pus mîna pe piept într-un gassho, o formă tradițională de salut și respect. Celălalt braț, abia atunci am observat, îi era strîmbat în interiorul mînecii de mătase, ca și cum ar fi fost rupt sau chiar și mai rău.

– Bun venit, drumețule, spuse el.

Vorbea în vietnameză, dar, nu știu cum, l-am înțeles în ciuda acestui fapt.

– Uh... salut, zisei eu fără să fiu sigur dacă

trebușoara funcționa în ambele sensuri, însă merse; a zîmbit din nou arătînd spre femeie.

– Sînt Phan Van Duc. Fiica mea, Chau.

Femeia se întoarse și mă privi aspru. Părea drăguță, dar era greu să treci peste surîsul batjocoritor de pe fața ei. Atît de fix, atît de hotărît, de parcă ar fi fost tatuat. Și de vreme ce nu eram sigur dacă mînia ei era sau nu îndreptată spre mine, am decis s-o ignor și m-am întors spre bătrîn.

– Numele meu este William Anthony Collins, am spus.

Nu eram sigur dacă era indispensabil pe aici să ai trei nume, dar m-am gîndit că nu putea să doară.

– Putem să-ți oferim adăpost? întrebă Phan cordial.

Fiica lui se încruntă.

Abia era loc în colivie pentru două persoane și în nici un caz nu doream să stau *prea aproape de Chau. Am refuzat, dar l-am mulțumit pentru ofertă.*

– Ești mort de mult? întrebă brusc papa-san.

M-am înfiorat.

– Nu sînt mort! am spus cu îndărătnicie.

Bătrînul m-a privit de parcă aș fi fost nebun. Fiica lui rîse obraznic, sfidător. Le-am explicat ce se întîmplase cu mine, ce credeam eu că se întîmplase cu mine, și cum

mă îndreptam spre satul din josul rîului să văd dacă vietcongii îmi duseseră corpul acolo. Phan m-a privit cu tristețe, cu ochii înțelepți, în timp ce vorbeam, apoi, cînd am terminat, încuviință - mai mult din politețe, bănuiesc, decît din convingerea pe care o avea în teoria mea.

– Ceea ce spui tu poate fi adevărat, cugetă el, deși n-am mai auzit niciodată de un astfel de lucru. Oricum, îmi închipui că decît să ducă un prizonier într-un sat, unde ar putea fi descoperit cu ușurință, l-ar duce într-una din bazele lor subterane.

Vietcongii au sute de tuneluri pe dedesubtul majorității unităților lor; o pînză de păianjen cu barăci, posturi de comandă subterane și spitale atît de vastă și de labirintică încît abia începeam să înțelegem cît de întinsă era. Dacă fusesem luat prizonier într-una din ele, probabilitatea de a-mi găsi trupul era aproximativ egală cu cea a cîștigării pariurilor la Triple Crown, World Series și Super Bowl în același an.

– În acest caz, am spus fără să vreau să mă gîndesc cu adevărat la această posibilitate, voi aștepta pînă ce corpul meu va muri și, cînd o va face, voi scăpa de aici

Papa-san îmi aruncă o privire pe jumătate plină de milă, pe jumătate perplexă, de parcă îi spusesem că cerul este verde și luna este făcută din orez. La naiba, dacă stai să te gîndești, poate că gălbiciosii cred că luna este făcută din orez.,

– Dar tu? am spus dorind să schimb subiectul. De ce ești aici?

Phan nu părea să fie îndurerat sau mîhnit cînd mi-a răspuns.

– Am fost schilodit de un tigru și lăsat să mor, spuse simplu, de parcă asta ar fi explicat totul.

Apoi, văzîndu-mi privirea nedumerită, explică răbdător.

– Am avut o moarte violentă, mi s-a interzis accesul în lumea următoare.

Am clipit. Nu vedeam legătura.

– Nu e vina ta că ai fost schilodit de un tigru, am spus încurcat.

Părea la fel de derutat de cuvintele mele cît eram eu de ale lui.

– Ce contează dacă n-a fost greșeala mea? Ce este, este!

A ridicat din umeri.

Am decis să nu mai continui acest subiect. Phan și Martinez s-ar fi înțeles foarte bine împreună.

– Și fiica ta?

S-a uitat bănuitor la ea; ea mi-a aruncat o privire amenințătoare, apoi s-a cățărat în colivie, cu mîinile apucînd buza podelei, și scuipînd cuvintele spre mine, iar marginile aspre ale vocalelor vietnameze erau la fel de ascuțite ca amărăciunea din vorbele ei.

– Am murit fără copii - a țipat la mine. Asta ai vrut să auzi? Ești fericit? Am murit fără copii, nevrednică și din cauza asta sînt condamnată.

– Este o nebunie, am spus în ciuda voinței mele.

A rîs reținut.

– Tu ești nebunul, zise: Un ma qui care crede că trăiește. Mi-e milă de tine.

– Nu, spuse papa-san blînd. Tu nu ai milă de nimeni în afară de tine.

L-a privit dușmănos, nările i se dilatară, apoi rîse iarăși, scurt.

– Ai dreptate, zise. N-am milă de nimeni. Nu știu de ce te las să mă ții aici. Pot să fac tot ce vreau. Da! Pot să aduc boala iarăși în sat, pot să ucid copiii foștilor mei prieteni. Da! Cred că mi-ar place s-o fac.

A rînjit malițios de parcă s-ar fi delectat cu ticăloșia gîndului ei.

– N-o vei face, o atenționă Phan. Sînt tatăl tău și ți-o interzic.

Ea mormăi o înjurătură printre dinți și se retrase în partea din spate a coliviei.

– Nu-mi judeca fiica după cum este acum, spuse ei încet. Moartea face din noi ce dorește.

Cristoase!, oamenii ăștia chiar credeau chestia asta. Și, bănuiesc, chiar asta primeau. Însă nu și eu. Nici nu se pune problema, băieți! Nu și eu.

M-am întors.

– Trebuie să plec.

– Așteaptă, spuse Phan.

M-am oprit. Nu știu de ce. Se aplecă spre mine de parcă mi-ar fi împărtășit ceva important.

– Dacă ajungi în sat...Trebuie să fii atent. Să nu treci prin ușa din față a unei case căci cei vii țin oglinzi la intrare ca să reflecte imaginile celor care intră. Dacă un spirit se vede în oglindă, va fi îngrozit. De asemenea, dacă hîrtii roșii marchează intrarea, stai departe de ea căci altfel îi vei înfuria pe Zeul Porții. Înțelegi?

Am încuviințat indiferent, i-am mulțumit pentru sfaturi și m-am cărat dracu' de-acolo rapid.

Mergeam grăbit în josul drumeagului, trecînd pe lîngă plînsetele soldaților de gherilă îmbrăcați în mătase neagră, simțind o poftă bruscă, neagră, pentru ceva la fel de violent și de vulgar ca o lovitură de mortier; tînjind după sunetul mitralierelor, după izbucnirea de strălucire a trasoarelor, după pocnetul armelor de calibru mic sau după zarva produsă de marile elicoptere Chinoock, rotindu-se deasupra camajului. Dracu să-i ia! Ăsta era iadul gălbejiților, nu al meu. N-aveam de gînd să fiu o parte din el; nu am să intru în rahatul lor superstițios, prostesc. Plînsetul din jurul meu se intensifică. Am început să fug, cu mădularele spectrale trecînd nevătămate prin firele declanșatoare și peste capcanele punji; chiar și iarba elefantului nu făcea decît să-mi gîdile tălpile în timp ce alergam de-a lungul malului rîului Song Cai...

Plînsul s-a schimbat. E altul: mai profund. Instantaneu am știut că nu este al unui vietnamez; am știut, brusc și revoltat, că auzeam plînsul unui american.

M-am oprit, uitîndu-mă împrejur. N-am observat pe nimeni zăcînd rănit în tufișuri, dar în acel moment am auzit o voce:

– Isuse, Marie și Iosife, ajutați-mă...

Ah, Cristoase!, mi-am zis.

DePaul.

Mi-am ridicat privirile. Plutea la vreo cinci picioare deasupra apelor mîloase ale rîului, ca un balon priponit, cu trupul lui înalt, de șase picioare, aproape gazos și pielea lui neagră părea într-un fel palidă. La început am crezut că se mișca în susul rîului, dar curînd mi-am dat seama că apa curgînd pe sub el dădea iluzia de mișcare; se legăna în față și-n spate, dar era total imobil, în repaus complet. Am avut nevoie de un minut ca să-mi recapăt discernămîntul. I-am strigat numele prin urletul vîrtejurilor.

S-a uitat în jur speriat.

Cînd mă văzu privindu-l fața i se înseninâ cuprinsă de un fel de împăcare.

– Oh, Isuse, spuse atît de încet încît aproape că nu-i auzeam. Collins? Ești adevărat?

– Mai întrebi?

– Ești viu?

Am ocolit întrebarea.

– Ce dracu' ți s-a întîmplat gagiule? Prosser spunea că ai căzut chiar lîngă el, dar corpul tău...

– Gălbejiții m-au lovit în spinare.

Puteam vedea în ceafa lui o gaură în formă de ghimpe, iar în față, chiar dedesubtul claviculei, perechea ei, pe unde ieșise glonțul.

– N-am mai putut să respir. N-am mai putut să gîndesc. Am rătăcit pe undeva, pe acolo, am fugit - dar în direcția greșită. Am căzut în rîu. Cristoase! Bill, a fost îngrozitor. Mă înăbușeam, mă sufocam, iar următorul lucru pe care îl știu - din reflex și-a dus mîna la gît acoperindu-și gaura zdrențuită de acolo - este că trupul îmi plutea

în josul rîului și că apoi s-a împiedicat de niște pietre. Uite, acolo!

I-am urmărit indicația. Corpul său era prins între două pietre, apa curgea în jurul lui, flancîndu-l cu spumă albă. M-am întors spre DePaul care plutea pe loc deasupra rîului și am făcut un pas înainte.

– Cristoase, De! -, am spus încet. Cum... vreau să zic ce...

– Nu pot să mă dau jos, omule, a spus și pentru prima oară am auzit durerea din glasul lui. Stau aici de două zile și doare. Ah, Cristoase, doare! Nu e ca și cum ai pluti; Isuse, e ca și cum ai călca apa; mă doare fiecare mușchi din corpul meu...Sînt atît de obosit, omule, sînt atît...

A izbucnit în hohote de plîns, un lucru pe care nu-l văzusem niciodată la el. Se uită în gol, lăsă lacrimile să-i curgă, apoi mă privi din nou cu ochii dilatați.

– Ajută-mă Collins! spuse el încetișor. Ajută-mă!

– Doar spune-mi cum, zisei eu simțindu-mă neputincios, înfricoșat. De ce... ești așa, omule? Ai vreo idee?

– Da. Da, știu, spuse sorbind lacom o gură de aer. E... din cauză că am murit în apă, înțelegi? Dacă mori în apă, spiritul tău rămîne legat de apă pînă găsești pe altcineva care să...

– Ce? Isuse Cristoase, de unde știi porcăriile astea?

– De la o altă nălucă. Un vietcong, cu juma' de cap distrusă, unu' care bîntuie în susul și-n josul rîului. El mi-a spus.

– Ai intrat în rahatul ăsta? am urlat la el. Gălbicioșii cred în porcăriile astea, gagiule; tu nu trebuie - ești american. Ce Dumnezeu!

– Collins...

– Crezi în ele, se întîmplă. Încetezi să crezi, încetează să se întîmple. Doar...

Ochii îi erau adînciți, disperați.

– Te rog, omule. Mă ajuți?

Indiferent ce credeam despre rahaturile alea, doar un singur lucru conta; el îmi salvase viața o dată și, chiar dacă nu mai avea ce viață să-i salvez, trebuia să încerc cel puțin să-i ușurez suferințele. Trebuia să încerc.

– Bine, am spus. Ce pot să fac?

A ezitat.

– Adu-mi un copil, a spus încet.

– Un copil? De ce?

A ezitat iarăși, păstrîndu-și cu greu controlul, a zis:

– Ca să mă eliberez. O viață pentru o viață.

Ochii mi s-au mărit.

– Ce?

– Există o singură modalitate, a spus rapid. Dacă mori în apă, singurul mod să fii eliberat este să... înec... un copil ca jertfă.

Ochii i se întunecaseră, se rușinase chiar dacă el spusese aceste cuvinte. Pentru o lungă clipă singurele sunete au fost acelea ale curgerii apei peste barajul format de cadavrul lui DePaul și cele depărtate ale plînsetelor purtate de vînt.

Pînă la urmă am spus:

– Nu pot s-o fac, omule.

– Bill...

– Chiar dacă aș crede că va merge - mai ales dacă aș crede că va merge - n-aș putea...

– Nu un copil sănătos, m-a întrerupt DePaul, iar disperarea și stăruința i se citeau în ton. Unu' bolnav, care oricum are să moară. La dracu, juma' din copiii gălbejiților de aici mor înainte să...

– Ești nebun, omule am strigat. Gălbejiți sau nu, nu pot să...

M-am oprit. El asculta ce îi spuneam.

Fața îi era cadaverică, chinuită.

– Collins... te rog! Mă doare atît de rău...

Intram și eu în rahatul ăla. La fel ca și el. Cineva îi împuiase capul cu superstițiile gălbejiților și acum trăia - sau murea - cu ele. Asta era, nu-i așa? Cînd mori, primești cam ceea ce te aștepți: catolicii, raiul sau iadul; ateii, poate nimic, non-existența, pierderea conștiinței; gălbicioșii - asta. Stătuserăm pe aici atîta timp, afundîndu-ne pînă la genunchi în țara lor căcăcioasă, încît începuserăm să credem și noi în ceea ce credeau ei.

Dar DePaul, pe cît îl cunoșteam eu, n-ar fi ucis niciodată un copil. Nici măcar ca să-și salveze viața. Și poate singura cale să-l scot din rahat era să-i arăt asta.

Am stat o lungă perioadă de timp, m-am gîndit, am elaborat un plan, apoi i-am vorbit.

– Un copil bolnav? am întrebat atent, de parcă aș fi crezut toate porcăriile astea.

S-a uitat la mine cu speranță.

– Unul care oricum are să moară. I-ai văzut; știi cum arată; le vezi în ochi...

– Nu-ți voi aduce unul care ar putea trăi.

– Nu, nu, gagiule, nu trebuie s-o faci. Un copil bolnav. Unul foarte bolnav.

Doamne, vocea îi suna atît de patetic.

I-am spus că nu știam cît timp îmi va lua, dar că mă voi îndrepta spre satul prin care am trecut acum cîteva zile și voi vedea ce pot să fac. I-am spus că mă voi întoarce cît de repede voi putea.

– Grăbește-te, gagiule! Grăbește-te!

A fost ultimul lucru pe care l-am auzit înainte de a intra din nou în tufișuri. Înghițise moneala. Acum nu trebuia decît să-i arăt că exista și altceva și, mult mai important, că acest altceva îl va putea salva.

Satul era la două ore de mers pe șosea. Nu exista nici un jeep al Crucii Roșii, nici un doctor al Ajutorării Catolice nu împărțea aspirine și antibiotice, doar colibe sordide, copii pe jumătate despuiați alergînd prin băltoace noroioase probabil pline cu germenii febrei tifoide, femei obosite spălînd într-un mic pîrîu din apropierea Song Cai-ului.

La marginea cătunului era un crater imens - focurile de mortier care sosiseră prea tîrziu ca să ne mai salveze pe mine, pe Dunbar și pe DePaul. Acoperișurile din apropierea lui erau pîrjolite și cel puțin două case fuseseră arse pînă la pămînt. Prietenosul foc. Un pic mai prietenos și jumătate din sat m-ar fi salutat personal. Am pornit pe strada principală, uitîndu-mă la ferestre. dacă voiam să pară veritabil, trebuia să-i aduc un copil bolnav veritabil, chiar dacă nu știam prea bine cum am să-l găsesc.

În fața unei colibe am auzit glasul unei mame alintîndu-și bebelușul care țipa și am hotărît să intru și să arunc o privire. Bineînțeles, exact cum prezisese papa-san, intrarea era marcată cu o hîrtie roșie ca să alunge spiritele rele. Am sărit peste prag. Mare rahat. Du-te dracu', Zeu al Porții! M-am întors...

Am țipat.

În oglinda poziționată chiar în fața ușii am văzut un bărbat cu o gaură gigantică înflorindu-i pieptul; marginile sfîșiate ale rănii erau carbonizate, cavitatea din exterior

sîngera și era roșie ca o friptură în sînge. O pereche de plămîni atîrnau inutili din vîscozitățile cutelor cărnii, legănîndu-se atunci cînd m-am dat în spate din reflex; lîngă ei o inimă ciuruită de o jumătate de duzină de răni palpita într-un încăpățînat simulacru al vieții.

Și în spatele meu am zărit în oglindă altceva: o umbră roșie, la fel de roșie ca hîrtia de deasupra intrării, mișcîndu-se diferit de cum mă mișcam eu, materializîndu-se rapid în spatele meu...

Am fugit.

Afară din casă, în josul străzii, departe de colibe, pînă la urmă căzînd pe un petic de iarba elefantului. La început mi-a fost frică să mă uit la mine, dar cînd am făcut-o, n-am văzut nimic - am văzut exact ceea ce văzusem pînă atunci, uniforma de camuflaj verde-cenușie stropită cu sînge. Mi-am dat seama că tot timpul văzusem rănile tuturor, dar nu și pe ale mele. Nu pînă atunci.

Stăteam acolo, adunîndu-mi rațiunea și curajul, încercînd să dobîndesc puterea necesară intrării în altă colibă. Nu mă gîndeam la oglindă, nu-mi băteam capul cu ce văzusem. Era mai bine să mă gîndesc că o parte din mine a vrut să vadă cum arăt. Cînd în cele din urmă m-am ridicat și am început iarăși să mă învîrt printre colibe, am evitat să trec pe lîngă uși.

Exista obișnuitul amestec de copii bolnavi - cei mai mulți malarici, dar, după cum arătau, erau și cîțiva ce sufereau de febră tifoidă, gripă și dizenterie parazitică. Am simțit că-mi fierbe sîngele în vine cînd a trebuit să aleg pe care să-l iau, chiar și știind că era doar un vicleșug, ceva care să-l trezească pe DePaul la normalitate. la mai termină! Am privit pe fereastră și am văzut ceea ce părea o fetiță de vreo doi ani - într-o rochiță făcută din nailonul unei vechi parașute, cu un cercel prea mare atîrnîndu-i de micuțul lob al urechii - fetiță care era spălată de mama ei. Abia cînd mama a întors copilașul și am văzut penisul mic, brun, mi-am amintit: mama încerca să amăgească spiritele reie făcîndu-le să creadă că băiețelul ei bolnav este

de fapt fetiță și deci nu merită să fie luată.

Isuse, mi-am zis. Asta spune multe despre condiția femeii de aici. Dar probabil înseamnă și că băiețelul este grav bolnav; după ce am să-l folosesc ca să-l aduc pe DePaul la normal, l-aș putea duce la cel mai apropiat Evac și l-aș putea lăsa în pragul secției pentru civili cu un bilețel care să spună numele satului.

Presupunînd că aș putea scrie un bilețel.

Presupunînd că aș putea lua copilul.

Am respirat adînc, cînd mama a părăsit încăperea, am păşit prin zidul colibei. Nu l-am simțit mai mult decît ca pe firele de declanşare prin care trecusem. Stăteam deasupra copilului, îngrijorat că mîinile îmi vor trece prin el... apoi m-am aplecat încet încercînd să-l ridic.

L-am atins. Nu știu cum sau de ce, dar l-am putut atinge. Am luat copilul în brațe și l-am strîns la piept. Se uita la mine cu ochi bătrîni, triști. Toți copiii de aici aveau aceiași ochi: obosiți, supărați și într-un fel atotcunoscători. De parcă toată mizeria din jurul lor, toate războaiele civile și toți invadatorii străini - de la francezi, la japonezi și americani - de parcă toate astea le erau cunoscute chiar dinainte de naștere. Prinși într-un carusel al războiului, ei se trezeau, fără să fie surprinși, în cîntecul de leagăn al tunetului.

Am trecut prin peretele colibei, copilul a rămas înăuntru și l-am scos pe fereastră. Cînd am ajuns afară l-am ridicat, l-am strîns în brațe și am intrat în tufișuri înainte să mă vadă cineva.

Voiam să părăsesc șoseaua principală de frică c-aș putea fi remarcat: nu eu, de vreme ce nu puteam fi văzut, ci pe copilaș, pe băiat. M-am întrebat ce-ar putea să vadă cineva dacă ne-ar observa? Un copil purtat de vînt? Ori un prunc ascuns în brațele unei umbre, unei pete întunecate? Nu știam. Nu voiam să aflu. Din cînd în cînd vedeam cîte un vietcong mort scrutînd drumul de unde se ghemuise, de pe malul rîului sau din umbra unui arbore de cauciuc, și holbîndu-se la mine uneori plin de curiozitate, alteori cu teamă sau ranchiună. Nu spuneau niciodată nimic. Doar mă priveau și, după o vreme, se întorceau la durerea lor, la plînsul lor. Iar eu mă grăbeam spre DePaul.

La vreo jumătate de milă de locul unde se afla acesta am aflat o trupă de vietcongi încă în viață, la vreo zece metri în interiorul junglei, ce cărau ceea ce părea să fie un infanterist american inconștient. Imediat m-am ghemuit într-un tufiș, ascunzînd copilul cît de bine puteam ca să nu-l vadă soldații, acoperindu-i fața cu o bucată de pătură ca să-l protejez de firele ascuțite ale ierbii. Am văzut cum unul dintre vietcongi se lasă în jos, atinge ceea ce părea să fie un petic de iarbă uscată, degetele acționează un zăvor, un fel de mîner, iar apoi pămîntul s-a ridicat și mi-am dat seama că de fapt era o trapă chiar în sol - o bucată de lemn acoperită cu un strat subțire, dar înșelător de noroi. Unul cîte unul, vietcongii s-au tîrît cu capul înainte în tunel, pînă cînd afară au mai rămas doar doi - cei care cărau infanteristul inconștient. Mă întrebam ce să fac - exista oare ceva ce puteam face? - dar înainte de a lua o decizie, am văzut capul infanteristului îndoindu-se într-un unghi nenatural în timp ce soldații coborau corpul în pămînt... și mi-am dat seama că mă înșelasem. Nu era inconștient, era mort. Și, foarte rapid, l-am pierdut din vedere.

Război psihologic. Americanii înnebunesc cînd nu pot recupera cadavrele noastre și gălbejiții știu asta. Exact cum noi ne jucăm cu temerile lor despre Spiritul Rătăcitor, așa se joacă ei cu ale noastre, însă în felul lor. M-am ridicat și mi-am continuat drumul.

După mai puțin de jumătate de oră am ajuns înapoi la rîu. DePaul plutea neajutorat deasupra vîrtejurilor. M-a urmărit cum mă apropiam, teroarea de pe fața lui fiind repede înlocuită de uimire și ...frică?

Am dus copilul la marginea rîului, l-am privit pe DePaul, am făcut ca vocea să-mi sune puternic, ferm, la fel ca cea a sergentului York.

– Are malarie, am spus neutru. Poți să-mi spui dacă vrei să-i las în jos pleoapa inferioară; tot ochiul e roz. Copilul e anemic, nu poate să cîntărească mai mult de douăzeci de pfunzi. Totuși, l-ar salva la Evac 510. Sau poți să-l lei ca să te salvezi tu.

L-am privit direct în ochi.

– Ce alegi, DePaul?

Îl știam pe DePaul încă din tabăra de instruire. Confruntat cu realitatea acestei decizii, știam ce ar fi răspuns.

Și, în timp ce așteptam încrezător s-o spună, forma lui gazoasă, spectrală se rostogoli în înaltul cerului, se aruncă în jos ca un proiectil ghidat și mă izbi cu asemenea forță încît m-a întins pe spate și mi-a smuls copilul din mîini.

Buimăcit, am țipat la el, dar, în timp ce mă ridicam cu greu în picioare, el ținea bine copilul și îl îneca. Am fugit, m-am izbit de DePaul cu toată forța, dar el m-a îndepărtat tragîndu-mi un cot în față. M-am rostogolit iarăși pe spate.

– Îmi pare rău, omule, continua să spună, iar și iar. Îmi pare rău...

Am sărit din nou pe el, de data asta dezechilibrîndu-l; a pierdut controlul asupra copilului, iar eu m-am scufundat în apă după el. Mă simțeam straniu: apa trecea prin mine - nu mă simțeam ud, nu-mi era frig, nu simțeam nimic - iar fluviul era atît de mîlos încît cu greu puteam vedea la un picior în fața mea. În sfîrșit, după un timp ce mi s-a părut o veșnicie, am văzut un obiect mic chiar în

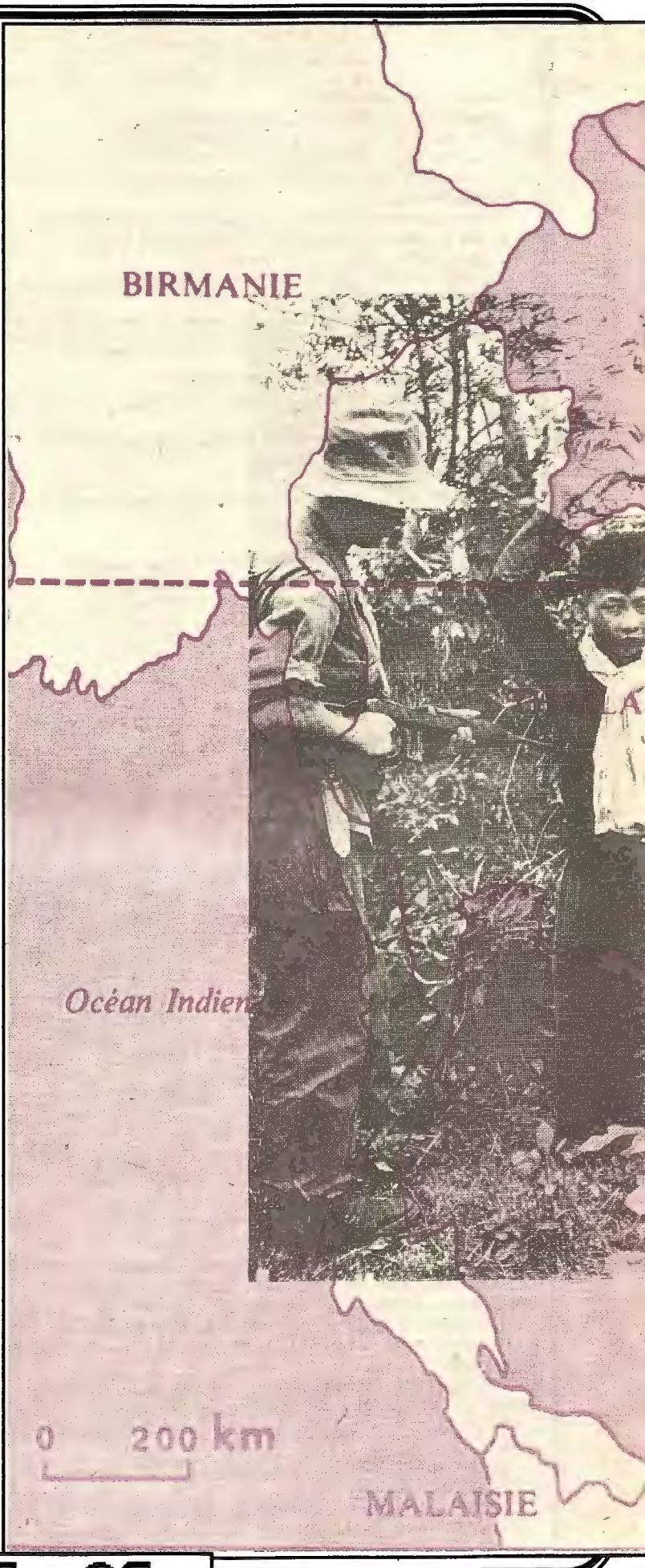

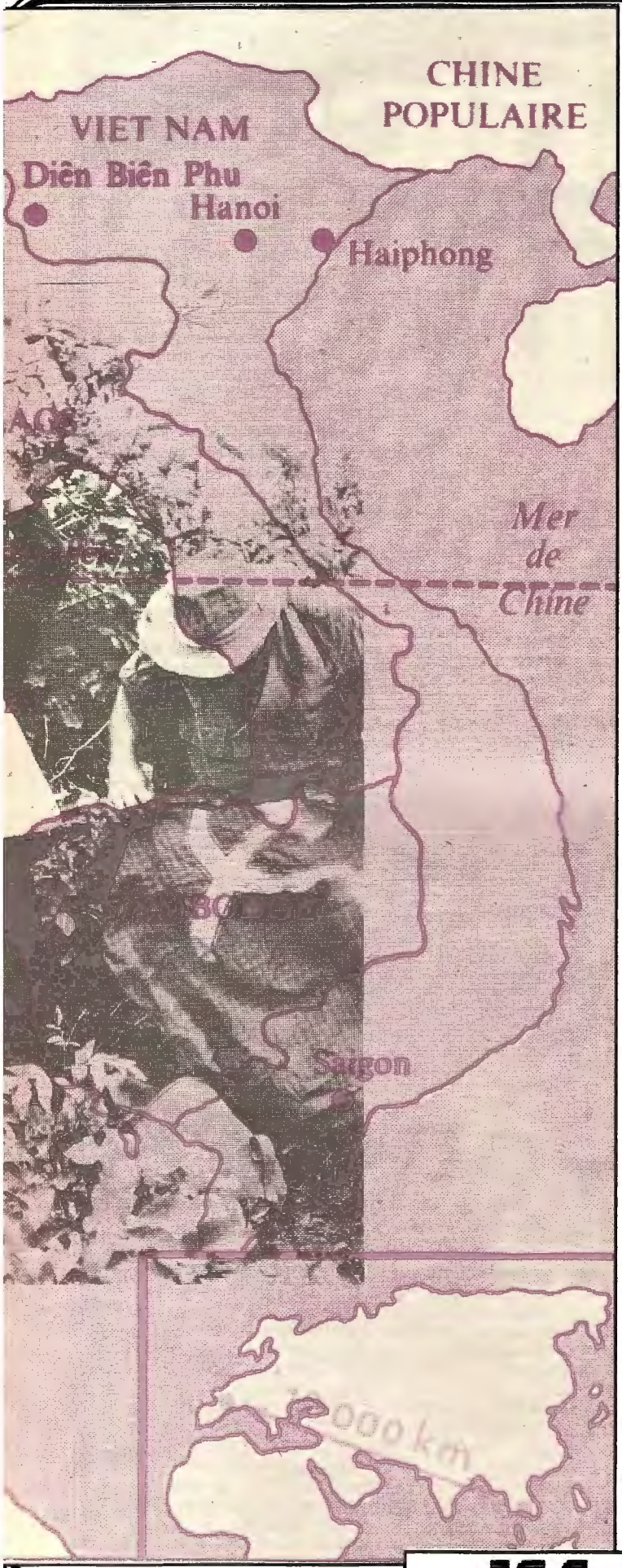

față și, din instinct, m-am întins după el și l-am înfășcat. Degetele mele strîngeau brațele copilașului. M-am ridicat la suprafață cu băiețelul la piept. Am ieșit din apă clătinîndu-mă...

Am pus bălatul jos, pe pămînt. Fața îi era vineție, corpul nemișcat. Am încercat să-i fac respirație gură-la-gură, dar nu s-a întîmplat nimic; am izbucnit într-un rîs jalnic, de nebun, la gîndul că eu, ca toți oamenii, încercam să redau suflare vieții.

Am privit în jur, gîndindu-mă că o să-l văd pe DePaul holbîndu-se în jos la mine... dar nu era niciunde. Și, cînd m-am uitat în sus, înspre locul de deasupra rîului unde stătuse priponit, neajutorat, atîta timp...

Am văzut spiritul băiețelului, plutind, plîngînd de durere și confuzie.

Am urlat. Am urlat vreme îndelungată.

Și am știut de ce putusem să ating copilul, cînd nu puteam să ating nimic altceva: eram **ma qui**; eram spiritul rău ce vine să la copiii bolnavi și, fără să știu, îmi urmasem rolul, îmi făceam meseria. M-am gîndit la Phan, la fiica lui, Chau, la DePaul, la mine.

Moartea face din noi ce dorește.

Apoi am plîns pentru prima oară la fel de nestingerit și de neajutorat ca un vietcong mort. Am plîns ca un Spirit Rătăcitor căci, în sfîrșit, știam că asta sînt.

Cred că am stat acolo, pe țărmul rîului, cel puțin o zi, încercînd să găsesc un mod pentru a-mi răscumpăra greșeala, un mod prin care să salvez sufletul copilașului pe care îl îndreptasem spre pieire. Dar n-am găsit. Aș fi fost bucuros să schimb locul cu el, dar nu știam cum s-o fac. Și cînd m-am întors la casa spiritelor unde Phan și fiica lui sălășuiau, cînd le-am spus ce făcusem, ei nu a fost consternat, nu părea să fie furios; doar nedumerit că-mi trebuise atîta timp ca să-mi dau seama de locul meu în această lume.

În schimb, fiica lui m-a felicitat veselă de isprava mea. **Ma qui** a spus și de data asta, auzind cuvîntul, am înțeles că însemna nu numai stafie, ci și „diavol".

– Nu te simți mai bine acum?

O bucurie teribilă ardea undeva, înăuntrul meu - o otravă neagră, rece, care am simțit că mă înspăimîntă și mă întărește în același timp. Era alinarea, ispășirea pedepsei nu prin repudiere, ci prin acceptarea răului pe care îl făcusem.

Chau, de parcă ar fi simțit-o, a rîs gutural. S-a aplecat spre mine, zîmbetul ei dușmănos era acum seducător.

– Yeu dau, a spus, yeu quai.

Iubite demon.

– Împreună putem face multe lucruri, a zis răsucindu-și o șuviță din părul lung, negru.

Ochii îi străluceau malefic.

– Multe lucruri.

Rîse iar. Ochi cruzi, zîmbet rece. M-am simțit trădat de propria-mi erecție. O doream; n-o doream. Mi-era scîrbă de ea; dar în scîrba mea o doream din ce în ce mai mult, căci poftele perverse sînt la urma urmei pofte; îmi doream organul, mădular mort ce era, în ea, ca să mă facă să mă simt viu.

Cînd mi-am dat seama cît de mult o doream, am fugit.

Ea rîdea din ce în ce mai tare.

– Iubite demon! strigă după mine. Te vei întoarce!

Dar nu m-am întors. Nu încă. Nici la crater, locul morții mele, nu m-am mai dus de multe luni. Încă îmi caut corpul, dar știu că posibilitatea să-l găsesc, în sutele de tuneluri care brăzdează această țară, este de fapt nulă. Caut în timpul zilei, iar noaptea mă întorc la noua mea casă pentru a dormi.

Am o colivie proprie chiar lîngă sat; o colibă cocoțată pe o buturugă de bambus, umplută cu bețe-talisman, lumînări și jucărioare din lemn. Mă întorc acolo și mă lupt să-mi amintesc cine sînt, ce sînt. Mă împotrivesc să devin un **yeu quai**, demonul ce dorea Chau să fiu. Cu excepția momentelor, asta e, cînd sînt deja demonul - și singurul care mă oprește să mă port ca atare este voința mea, conștiința mea, ultimele vestigii ale omului viu care am fost odată. Dar tot ce pot face este să continui să nu mă gîndesc la Chau, la cît de minunat de amare trebuie să-i fie buzele, amare ca sarea, amare ca sîngele.

La dracu!

Deasupra mea Spiritul Rătăcitor strigă la cutiile lui, plîngînd și gemînd într-un chin al iadului ridicol de burlesc, iar eu mă gîndesc la toate lucrurile care ne-au fost spuse despre acest loc și la lucrurile care nu ne-au fost spuse.

În Da Nang, cînd cineva aducea vorba despre programul de „pacificare" al armatei - despre cîștigarea „inimilor și minților" vietnamezilor - obișnuia să se spună giluma: „Apucă-i de boașe și vor veni și inimile și mințile". Doar că nimeni nu ne-a spus că, în timp ce noi le furăm inimile și mințile, ei ne vor cîștiga sufletele. Armata ne-a antrenat pentru războiul în junglă, ne-a învățat obiceiurile locale, ne-a spus că trebuie să luptăm cu maimuțoii în termenii lor - dar niciodată nu ne-a lăsat să înțelegem că trebule să și murim în termenii lor.

Căci, cu toată tehnologia, toată tehnica de luptă, toate strategiile implicate în acest război, au uitat cel mai important lucru.

Nu ne-au spus niciodată regulile confruntării.

Traducere de
Cătălin TENIȚĂ

ÎNTUNERICUL

KAREN JOY FOWLER

În vara lui 1954, Anna și Richard Becker au dispărut din Parcul Național Yosemite împreună cu Paul Becker, fiul lor în vîrstă de trei ani. Tabăra lor era intactă: două farfurii de hîrtie cu hamburgeri pe jumătate mîncați rămăseseră pe masa de picnic, iar al treilea se afla în coșul de gunoi. Pădurarii au făcut cîteva fotografii ale mîncării care, atunci cînd au fost mărite, ca parte a investigației, au arătat clar cuvintele „dragostea doare" inscripționate în lemnul mesei cu mulți ani în urmă. Păreau să fi fost și niște zgîrieturi proaspete; martorii-experți le-au atribuit, fără să fie prea siguri, rațonilor.

Mașina familiei Becker încă se afla în tabără, un DeSoto verde cu o manivelă sub bara de protecție și rezervorul pe jumătate plin. În interiorul cortului doi saci de dormit fuseseră alipiți conform obiceiului marital și așezați pe o foaie de cort mare. Altul mai mic fusese întins deasupra unei saltele umflate. Obiectele de toaletă includeau trei periuțe de dinți, pasta de dinți Ipana golită pînă la mijloc, trei prosoape mici și unul mare. Ziarele, discrete, n-au făcut nici o referire la sterilețul Annei care a rămas pudrat cu talc în interiorul cutiei lui roz sau la faptul că, aparent, Paul încă mai lua o sticlă în pat cu el.

Vecinul lor cel mai apropiat nu văzuse nimic. Stătuse în hamacul lui, spunea, ascultînd meciul. Bineînțeles, recepționarea în Yosemite era foarte proastă. Acasă avea un radio pe unde scurte; spunea că odată a prins emisiunile din Dover, clar ca un clopoțel.

– Trebuia să te concentrezi cu adevărat ca să auzi meciul, le-a spus pădurarilor. Ați fi putut arunca și o bombă. N-aș fi observat.

Mama Annei Becker, Edna, a primit o vedere a cărei ștampilă arăta că fusese trimisă cu o zi înaintea dispariției. „Văzut cascada", spunea simplu. „Acasă miercuri. Te iubim". Edna a identificat sticla.

– Oh, da, este sticluța lui Paul, a spus poliției izbucnind în lacrimi. Nu mergea nicăieri fără ea.

În primăvara anului 1960, Mark Cooper și Manuel Rodriguez au plecat într-o expediție de pescuit în Yosemite. Și-au stabilit tabăra la Tuolumne Meadows și au plecat să prindă păstrăvi. Au fost plecați din tabără vreo șase ore și și-au lăsat acolo hrana și o plasă cu șase sticle de bere în rucsacurile din cort. Cînd s-au întors, atît hrana cît și băutura dispăruseră. În jurul cortului se găseau urme lăsate de picioarele unui animal din specia canidelor, dar o amprentă mică, misterioasă rămase pe clapa cortului.

– Rațoni, au spus pădurarii care n-au văzut-o.

Cortul și rucsacurile nu pățiseră nimic. Oricine ar fi fost cel care le furase mîncarea, trebuie că lucrase la fermoare.

– Trebuie să fie rațoni.

Ultima oară cînd Manuel strînsese lucrurile, își agățase rucsacul într-un copac să-l protejeze. Un cerb se oprise ca să vadă ce-i cu el, iar cînd Manuel a strigat ca să-l îndepărteze, cerbul, speriat, agățase rucsacul cu coarnele, îl trăsese de pe o creangă și fugise cu el. Rucsacul și coarnele erau atît de încîlcite că Manuel își închipuise că cerbul va trebui să-i poarte proviziile și cămășile curate pînă ce avea să vină sezonul căderii coarnelor. Își aducea aminte de asta, vinovat, de fiecare dată cînd îi citea „Thidwick, elanul mărinimos" fiului său de patru ani.

Manuel și Mark au ajuns acasă cu trei zile mai devreme. Soția lui Manuel i-a spus că nu-l așteptă.

Îi goli rucsacul.

– Unde este deschizătorul de sticle? întrebă ea.

– Pe undeva pe acolo, îi zise Manuel.

– Nu este, spuse femeia.

– Vezi în buzunarul de la cămașă.

– Nu e nici aici.

Soția lui Manuel întoarse rucsacul cu susul în jos și îl scuturâ. Din el curseră frunze moarte.

– Și cum ai de gînd să-ți bei berea? întrebă ea.

În august 1962, Caroline Crosby, o adolescentă din Palo Alto, și-a însoțit

Karen Joy Fowler este o scriitoare de SF care și-a început cariera în 1986 și a primit premiul John W. Campbell pentru cel mai bun debutant în 1987. În America ea este considerată o a doua Ursula K. LeGuin, căci le-a celebra ei predecesoare, a reușit să obțină o recunoaștere mai largă, a reușit să scape din „ghetoul" SF. Romanul ei „Sarah Canary", apărut în 1991, a fost îmbrățișat cu egală ardoare de uneori afectata lume literară și de întructiva paranoica enclavă science fiction. În vreme ce recenzorii mainstream erau perfect mulțumiți să discute despre „Sarah Canary" ca despre un roman reprezentativ pentru realismul magic nord-american, criticul SF John Clute l-a declarat „cel mai bun roman despre Primul Contact scris vreodată". În roman este vorba despre relația dintre un muncitor chinez și o misterioasă femeie sălbatică în Pacificul de Nord-Est pe parcursul ultimului secol. Cu „Sarah Canary", Karen Joy Fowler a cîștigat medalia „San Francisco Commonwealth", pentru cel mai bun roman de debut.

Pînă acum ea a publicat două volume de povestiri, „Peripheral Vision" la Pulphouse Publishing și „Artificial Things" la Bantam. Printre lucrările ei de mare succes se numără mișcătoarea, poetica povestire „Lieserl" cu a fost nominalizată pentru Nebula 1990, sardonica nuvelată „Black Glass" ce în 1992 a fost propusă pentru Hugo și Nebula și povestirea „The Dark" (Întunericul) nominalizată în același an pentru Nebula.

„Acesta este unul dintre lucrurile pe care un scriitor n-ar trebui să le spună niciodată", scrie Fowler, „dar „Întunericul" a început ca o poveste despre purici în spațiu. Am fost foarte impresionată de rezistența puricilor și m-am gîndit că dacă am trimite un cîine sau o maimuță pe Marte, în loc să-l trimitem ca pînă acum pe orbită, și dacă printr-un tragic accident cîinele sau maimuța ar muri, puricii ar coloniza planeta. Titlul poveștirii originale era „The Oral Tradition" (Tradiția orală), un titlu superb, nu-i așa?

Puricii nu numai că sînt rezistenți, sînt și periculoși. Am început să mă gîndesc la posibilitățile unui nou supererou - Omul Purice - un fel de Omul Păianjen, dar care să poată escalada clădiri înalte cu o singură săritură și să poată nimici jumătate din Europa. Iar apoi, din senin, am dat peste acuzația că puricii au fost folosiți ca arme în războiul tunelelor din Vietnam. Acest zvon a transformat „Întunericul" în povestirea care este acum. Tragic, pe parcursul multor rescrieri, puricii aproape că au fost scoși din povestire. Au rămas doar cu niște figuri întunecate care manipulează din umbră întregul subiect. Trebuie să te uiți cu atenție ca să-i descoperi. Apoi îți dai seama că ei controlează totul".

familia într-un marş forţat de la Tuolumne Meadows la Vogelsang. Căra şapte kilograme într-un rucsac cu schelet de aluminiu - tatăl ei spunea că este cel mai uşor model de pe piaţă, că ar trebui să fie capabilă să poarte o treime din greutatea ei şi deci şapte kilograme e o nimica toată, însă rucsacul îi făcuse o băşică de mărimea unei monede pe umărul stîng şi încă o durea şi-n dimineaţa următoare. Ghetele îi făcuseră răni în călcîie, iar chingile rucsacului îi frecau umerii. Tatăl ei îi cumpărase un sac de dormit fără fermoar ca să mai scutească din greutate; era înăbuşitor de cald şi a transpirat toată noaptea. A pierdut o petrecere la casa Annei Watson care le-a arătat fetelor aparatul de mărit sînii „Mark Eden" al sorei sale, iar aceasta s-a răzbunat pe ea îngheţîndu-i de tot sînii în sutien. A pierdut „The Beverley Hillbillies".

Tatăl Carolinei se lăsă de fumat pe perioada excursiei ca să scape de greutatea ţigărilor şi acum făcea în continuu comentarii despre natură, lăudăroase în conţinut şi din ce în ce mai exagerate în ton. Mama îi spunea Carolinei tot timpul să zîmbească.

Dimineaţa tatăl amestecă o jumătate de cană de apă de izvor cu un pachet de pudră de ouă şi fierse amestecul pe plita Coleman.

– O masă al naibii de bună, îi spuse el intimidatoriu Carolinei cînd aceasta se holbă cu scîrbă la farfuria ei. Aici e ţaraă Domnului. Ce altceva am mai putea vrea?

Se întoarse spre mama Carolinei care încerca să ia o oală de apă de izvor ca s-o fiarbă.

– Unde e cafeaua aia nenorocită? o întrebă el.

Se duse la izvor ca să se spele pe dinţi cu o periuţă căreia îi tăiase mînerul ca să mai scadă din greutate. Mama o rugă pe Caroline să facă un mic efort să fie veselă şi să nu strice excursia pentru toţi.

O săptămînă mai tîrziu Caroline era la Letterman Hospital din San Francisco. Diagnosticul: ciumă septicemică.

Iar aici apar în sfîrşit eu în povestire. Numele meu este Keith Harmon. Licenţiat în istorie, specialist în epidemii. Probabil ştiu tot ce se poate ştii despre epidemiile Atenei. Tifos. Tarantism. Febra tsutsugamushi. Este o specializare mai largă decît pare. Mai multe bătălii au fost decise de boli decît de generali - şi, dacă nu mă credeţi, uitaţi-vă mai îndeaproape la cruciade, la căderea imperiului roman sau la campania lui Napoleon în Rusia.

Am muncit în domeniul public. Sînt şi veteran al războiului din Vietnam, însă în 1962 lucram pentru administraţia Californiei într-o echipă de depistare a epidemiilor. Cînd Letterman Hospital a raportat o victimă a ciumei, Sacramento m-a trimis să vorbesc cu ea.

Caroline fusese mutată singură într-un salon.

– Te vei face bine, i-am spus.

Bineînţeles, ăsta era adevărul. Încă pierdem oameni din cauza epidemiilor pneumonici, formele uşoare ale bolilor sînt uşor de tratat. Singura parte mai delicată este punerea diagnosticului.

– Nu mă simt bine. Nu-mi place mîncarea, a spus ea.

A arătat spre meniul de marţi al spitalului Letterman.

– Deliciu hawaian. Ştii ce înseamnă asta? Jeleu verde cu o felie de ananas scoasă din conservă în vîrf. Ce-i aşa delicios în asta?

Avea febră şi era letargică. Părul îi era nearanjat, iar ea continua să-şi treacă degetele prin el în timp ce vorbea.

– Lipsesc prea mult de la şcoală.

Imposibil de spus dacă această ultimă remarcă era o plîngere sau o laudă. S-a ridicat în fund pe pat şi şi-a petrecut cea mai mare parte a timpului cît am discutat uitîndu-se pe fereastră, arătînd clar că privelişte parcării Letterman era mult mai captivantă decît o conversaţie cu un boşorog ca mine. Părea să aibă mai puţin de cincisprezece ani. Bineînţeles, în spital fiecare om arată mai tînăr. Mai neajutorat.

– Vrei să le ceri să mă lase să-mi spăl părul şi să mi-l aranjez?

Am tras scaunul lîngă pat.

– Aş dori să ştiu dacă ai fost într-un loc neobişnuit în ultima perioadă. Am aflat despre Yosemite. Altundeva. De exemplu, ai hoinărit pe lîngă aeroport?

Ciuma era propagată în munţii San Bruno de aeroportul San Francisco. Totuşi specia acesa de purici nu muşca oamenii. Sau aşa am crezut pînă atunci.

– E felul de expediţie romantică după care adolescenţii se dau în vînt, nu?

Am văzut multe dintre privirile nimicitoare ale adolescenţilor la viaţa mea, iar pe asta am practicat-o şi eu. Încă mi-o amintesc. Poate sînt bolnav, dar cel puţin nu-s timpit.

– Pe lîngă aeroport? întrebă ea. Mdaa! Tare romantic. Radioul cîntă şi avioanele îţi zboară pe deasupra capului. Scuteşte-mă!

– Atunci să vorbim despre Yosemite.

Se domoli un pic.

– În Palo Alto avem templul apelor, mă informă. Dar, nu. N-am fost nici acolo. Părinţii m-au obligat să merg în Yosemite. Iar acum am ciumă bubonică.

I se citea satisfacţia în ton.

– Cred că este de la pudra de ouă. Ei m-au forţat s-o mănînc. De atunci sînt bolnavă.

– Ai văzut pe acolo vreun animal sălbatic neobişnuit? Te-ai jucat cu veveriţele?

– Da, aşa e, spuse. Întotdeauna mă joc cu veveriţele. Păsările stau pe degetele mele. Nu ţi-au spus părinţii mei ce am văzut?

– Nu, spusei.

Caroline îşi trecu iar degetele prin păr.

– Dacă aş avea o perie, cel puţin l-aş putea descîlci. Vrei să le ceri doctorilor o perie?

– Ce-ai văzut, Caroline?

– Nimic. După părerea părinţilor mei. Nu-i mare lucru.

Se uită spre parcare.

– Am văzut un băiat.

Nu se uită la mine, însă îşi termină povestirea. Am aflat despre sacul de dormit, despre petrecerea nocturnă la care a lipsit. Am auzit despre ouă. Aparent altercaţia din timpul micului dejun a degenerat, culminînd cu refuzul Carolinei de a-şi însoţi părinţii într-o excursie de înviorare la Ireland Lake. A rămas acolo, aşezîndu-se pe sacul de dormit şi citind partea din „Green Masions" în care Abel mănîncă o delicioasă mîncare din carne de furnicar.

– După micul dejun pe care îl luasem, îmi lăsa gura apă, îmi spuse ea.

Ceva a făcut-o să-şi ridice privirea brusc din carte. A spus că nu un sunet. A spus că din cauza liniştii.

Un băiat dezbrăcat îşi afunda mîinile în izvor şi apoi lingea apa de pe degete. Băiatul i-a aruncat o privire şi a intrat înapoi în pădure. Ea s-a întors înapoi la cartea ei. L-a descris familiei ei cînd aceştia s-au întors.

– Ai o atitudine arogantă, i-a atras atenţia mama ei. Cîndva ai să ai necazuri din cauza asta.

– Bine, a zis Caroline jignită. Nu mă credeţi!

Şi-a jurat că nu le va mai spune niciodată nimic părinţilor.

– Şi nu le voi mai spune, îmi zise. Nici dacă va trebui să mănînc pudră de ouă pînă voi muri.

La acea vreme a izbucnit ciuma. Se pare că nu numai în această parte a lumii, nu doar la o singură rasă de oameni şi nu într-un anotimp anume; dar s-a răspîndit pe întreg Pămîntul şi a chinuit fără milă oameni de ambele sexe şi de toate vîrstele. A început în Egipt, la Pelusium; apoi s-a răspîndit în Alexandria şi în restul Egiptului; după aceea în Palestina, iar de acolo în întreaga lume...

În al doilea an, primăvara, a lovit Bizanţul şi s-a manifestat în felul acesta: multora de acolo le-au apărut fantome în forme umane. Cei care erau întîlniţi de ele erau atinşi de suflul lor şi luau boala. Alţii s-au înculcat în case. Dar le-au apărut în vise fantomele sau au auzit voci care le spuneau că au fost aleşi de moarte.

Citatul provine din relatarea lui Procopius despre prima pandemie, 541 d. H. din „De Bello Persico", Capitolul al XXII-lea. Aceasta este singura explicaţie pe care pot s-o dau faptului că povestea Carolinei m-a tulburat atît de mult, faptului că am decis să nu-i vorbesc nimănui despre ea. Am crezut că avusese un vis în timpul febrei, dar m-am gîndit că asta nu explica nimic. Am avut o discuţie scurtă cu părinţii ei şi apoi m-am întors la Sacramento ca să-mi scriu raportul.

Nu aveam nici un mod să calculăm cîţi morţi a făcut prima pandemie. Gibbon spune că timp de trei luni, cinci pînă la zece mii de oameni mureau zilnic la Constantinopole şi multe dintre oraşele estice fuseseră complet abandonate.

A doua pandemie a început în 1343. Au fost cele mai întunecate vremuri prin care a trecut planeta. O treime din lume a murit. Evreii erau învinuiţi şi, pretutindeni în Europa, aveau loc progromuri oriunde populaţia era suficient de sănătoasă să o poată face. Cînd s-a dovedit că uciderea evreilor nu aduce o uşurare a epidemiei, un comitet de profesori al Universităţii din Paris a tras concluzia: ciuma fusese rezultatul nefericitei conjuncţii dintre Saturn, Jupiter şi Marte.

A treia pandemie a avut loc în Europa între secolul al XV-lea și al XVIII-lea. A patra a început în China în 1855. A lovit Hong Kong-ul în 1894, iar acolo Alexandre Yersin de la Institutul Pasteur a identificat în sfîrșit bacilul responsabil. Pînă în 1898 maladia ucisese în India șase milioane de oameni. Dr. Paul-Louis Simond, lucrînd și el tot la Institutul Pasteur, dar aflat la Bombay, a arătat în cele din urmă că puricii sînt principalii purtători ai bolii. „Pe 2 iunie 1898 am fost copleșit", scrie el. „Am dezvăluit un secret care a chinuit omul atîta vreme".

Descoperirile sale au trecut neobservate încă un deceniu și mai bine. Pe 27 iunie 1899 boala a ajuns la San Francisco. Guvernatorul Californiei, dorind să protejeze interesele financiare, a săvîrșit o crimă neanunțînd prezența ciumei. În schimb oamenii au murit de septicemie sifilitică. Din cauza minciunii sale, treisprezece state vestice sînt încă declarate zone epidemice.

Echipa statului urcă în munți la începutul lui octombrie. Gîndiți-vă la noi ca la niște soldați. Unul dintre cele mai mari mistere ale istoriei este cauza pentru care ciuma a dispărut pînă la urmă. Șobolanii sînt încă aici. Puricii sînt încă aici. Boala este încă aici; apar cazuri izolate cum ar fi cel al Carolinei. Însă lipsește caracterul epidemic. Sîntem încă în mijlocul celui de-al patrulea asalt. Dușmanul șovăie. Războiul nu se poate cîștiga. Rămînem vigilenți.

Tabăra Vogelsang era deja închisă pentru iarnă. Nu era încă zăpadă, dar zilele erau friguroase, iar nopțile înghețate. Dacă ciuma exista, nu avea să fie o problemă serioasă pînă la primăvară. Ne amuzam scormonind cu bastoane vizuinile în căutarea rozătoarelor moarte. Puneam capcane. Nu multe. Nu voiam să decimăm populația de rozătoare. Privează puricii de gazdele lor naturale și ei vor căuta înlocuitori. Asta ar aduce războiul acasă.

Luasem cîteva cadavre, însă nu le depistasem pozitive. Oricum, am fi putut curăța locul preventiv. „Silent Spring" apăruse în 1961, dar eu nu o citisem.

Am văzut coiotul în a patra zi. A apărut dintr-o văgăună de pe malul pîrîului Lewis și a rămas o clipă cu nasul în vînt. Era cenușiu cu pete albe din cauza vîrstei, probabil suferind un pic de artrită. Și-a scos unul dintre picioarele posterioare. Și l-a scos și pe celălalt. Apoi, chiar cînd eu mă uitam într-acolo, băiatul de care vorbea Carolina a ieșit din vizuină după coiot. Nu l-am putut vedea fața. Avea mult păr pe ea. Dar corpul îi era spîn și, chiar dacă mișcările lui erau stranii și inumane, nu m-am gîndit niciodată că este altceva decît un băiat. Are doisprezece ani, poate treisprezece, am gîndit, deși arată prea mic pentru treisprezece. Evident, sălbatic ca un lup. Probabil crescut de coioți. Dar evident uman. Circumcis, dacă este cineva interesat.

Nu m-am mișcat. Am uitat de Procopius și în schimb m-am confundat într-un „National Enquirer". Marilyn era în hruba mea. Elvis era cel care bea cu mine. Era ziua mea norocoasă. Mă distram cînd ar fi trebuit să fiu înfiorat. A fost o greșeală prostească. Acum vreau să fi fost cineva diferit.

Băiatul a țipat și și-a închis ochii, apoi s-a zgîlțîit și l-a urmat pe coiot de-a lungul malului pîrîului pînă a ieșit din

cîmpul meu vizual. M-am întors la tabără. În dimineața următoare am încercuit vizuina și i-am așteptat să iasă. Acesta a fost momentul din care am încetat să fiu zburdalnic. E o amintire stînjenitoare. Coiotul era înfricoșat și noi l-am lăsat să plece. Băiatul era înfricoșat și noi l-am reținut. Ne zgîrîia, mușca și-mîrîia. M-a tăiat și am crezut că o făcuse cu o unghie, însă s-a dovedit că avea un deschizător de sticle. Era acoperit cu purici, în fiecare clipă puteai vedea cincizeci-șaizeci, care săreau de pe el pe noi și ne mușcau. Era de parcă am fi fost atacați de un nor. Am pulverizat insecticid în vizuină, pe băiat și pe noi, însă pînă atunci fusesem ciupiți peste tot. I-am luat imediat o probă de sînge. Băiatul țipa și-și dădea ochii peste cap atunci cînd am făcut acest lucru. Rezultatul analizei a fost negativ, nu avea ciumă. În timp ce noi ne calmam, era evident că băiatul nu ne plăcea.

Eu și Clint l-am legat și l-am cărat cu rîndul pînă la Tuolumne. Mirosul lui era undeva între cel al unui cîine și al unui băiat, dar mai rău decît ambele. A trebuit să ne dezbrăcăm în timp ce-l căram așa că numai Dumnezeu știe ce-o fi crezut despre noi. Reacționa la contactul cu apa de parcă l-ar fi ars. Nu am găsit nici o cale să-i punem șampon în păr și nici una să-l tundem. Așa că ne-am mărginit să-i spălăm fața și mîinile, ne-am pus iarăși hainele pe noi, i-am dat o bomboană pe care el a aruncat-o în rigolă, l-am pus pe bancheta din spate a Rambler-ului meu și l-am dus la Sacramento. A țipat aproape pe tot parcursul drumului și cînd luam curbele își lăsa corpul să-i fie purtat dintr-o parte în cealaltă a mașinii, cîteodată lovindu-și capul de mînerul ușii și scoțînd un sunet puternic, plin de durere.

Cînd am oprit la stația de benzină din Modesto i-am cumpărat un sandwich cu șuncă însă el n-a vrut să-l mănînce. Era un puști drăguț, avea o față normală, pistruiată, ochii albaștri, păr brunet și, dacă ar fi fost tuns, mi l-aș fi putut închipui în vreun catalog Sear pentru prezentarea pelerinelor de ploaie.

Una din micile ironii ale vieții. Era 14 octombrie. Salvam un copil sălbatic de izolare, privațiuni și iarnă în munți. Îi dam înapoi civilizația și contactul uman. Îl duceam chiar în plină criză, Criza Rachetelor Cubaneze.

Poate că de asta nu vă aduceți aminte să fi citit despre el în ziare. L-am redat statului California, dar acesta avea alte lucruri în minte.

Statul l-a băgat în Mercy Hospital și a desemnat peste o sută de doctori pentru acest caz. Am fost trimis înapoi în Yosemite ca să continui să caut purici. Am văzut băiatul după o săptămînă. Fusese spălat, bineînțeles. Curățat de paraziți, pe dinafară și pe dinăuntru.

Măsura un metru și treizeci și cinci de centimetri și cîntărea treizeci de kilograme. Părul de pe cap îi fusese ras ca să nu se interfereze cu variatele teste neurologice, care au dat rezultate normale și au fost refăcute. S-a observat că se legăna stînd în fund de la stînga la dreapta și înainte și înapoi, cu gura închisă, cu bărbia ridicată, cu ochii holbîndu-se în gol. Cîteodată avea mici spasme, mișcări convulsive care sugerau anomalii ale sistemului nervos. Trebuia să roadă ceva tot timpul. Dormea sub pat. Nu s-a atins de deliciul hawaian. Ne iubea chiar și mai puțin decît înainte.

Cam pe atunci am avut o discuție cu un doctor al cărui nume nu l-am luat în seamă. N-am mai fost capabil să-l regăsesc. Un doctor cu păr roșcat și ochelari. De vreo treizeci de ani, poate treizeci și doi.

– Are o musculatură neobișnuită, mi-a spus doctorul cu păr roșcat. Cred că unică. În special dezvoltarea picioarelor. N-am mai văzut niște însușiri atît de surprinzătoare ca cele pe care ni le-a arătat el. Cu adevărat surprinzătoare.

Băiatul a început să urle, un sunet neplăcut, inuman ce pornea din gîtul lui și sfîrșea în gîturile noastre. Era atît de nefericit. M-a făcut atît de nefericit cînd l-am auzit. N-am mai ascultat ce spunea doctorul.

Simțeam ceva straniu pentru băiat, credeam că sînt responsabil pentru el. Avea o față așa de ingenuă. L-am vizitat de cîteva ori, l-am luat mici cadouri, o șapcă a echipei de baseball Dogers și o carte ilustrată „Mușchiul de pămînt și cei trei urși" cu caractere mari. Destul de amuzant, cred, dar ce am cîștigat? M-am dus cu mașina la Fresno și l-am întrebat pe Manuel Rodriguez dacă poate identifica deschizătorul de sticle. „N-aș putea garanta că este al meu", spuse el. Am vorbit personal cu sergentul Redburn, omul de la „Persoane dispărute". Cînd mi-a povestit despre familia Becker, m-am dus la biblioteca statului și am citit articolele din ziare. Sergentul Redburn credea că băiatul ar putea fi de aceeași vîrstă cu Paul Becker și așa gîndeam și eu. Și mai știu că sergentul s-a dus să vorbească cu mama Annei Becker, căci mi-a spus că ea are să vină și va încerca să identifice copilul.

Acum e noiembrie. Din senin primesc un telefon care mă trimite înapoi în Yosemite. În Sacramento administrația pretinde că echipa a descoperit purici purtători ai bolii, dar cînd ajung în Yosemite întreaga echipă neagă. Puricii sînt creaturi uluitoare. Pot sta înghețați un an și chiar mai mult și apoi revin la viață. Dar să-i cauți în luna noiembrie, în munți este un lucru prostesc. Deja a nins și acum fulguiește iarăși așa că îmi iau echipa de acolo. Petrecem trei săptămîni în tabăra pădurarilor din Vogelsang, plimbîndu-ne prin vecinătate în timp ce ei ne aruncă provizii din aer. Cînd mă întorc, un doctor pe care nu-l mai văzusem înainte, un anume Dr. Frank Li, îmi spune că băiatul, care nu era Paul Becker, a murit subit din cauza unui atac de apoplexie în timp ce dormea. Trebuie să mă chinuiesc mult ca să alung ideea că este vina mea, că ar fi trebuit să las băiatul în locul căruia aparținea.

Iar apoi aud că sergentul Redburn s-a aruncat de pe Golden Gate.

Non gratum anus rodentum. Nu merită un cur de șobolan. Acesta este motto-ul neoficial al șobolanilor de tunel. Facem un salt și ajungem și aici. Era 1967. Vietnam. Înseamnă numele Cu Chi ceva pentru voi? dacă nu, de ce? Districtul Cu Chi a fost cea mai bombardată, cea mai mitraliată, cea mai gazată, cea mai nimicită, cea mai defoliată, cea mai distrusă bucată de pămînt din întreaga istorie a războaielor. Și dedesubtul

Cu Chi-ului se afla cea mai complexă parte a unei rețele de tuneluri care mergea de la Saigon pînă peste granița cu Cambodgia.

Vreau să vă imaginați, pentru un moment, o bătaie dusă în întregime în întuneric. Imaginați-vă că sînteți într-o bortă care este fierbinte și prea strîmtă. Nu poți sta în picioare, trebuie să te tîrăști cu mîinile și cu genunchii, să auzi un inamic pe care nu-l poți vedea și să te îndrepți spre el printr-un tunel pe care nu-l poți vedea. În orice clipă poți să atingi o mină, să pui mîna pe un șarpe sau să atingi cu capul un cadavru în putrefacție. Cunosc oameni care au pățit toate aceste trei lucruri. În orice clipă aerul pe care îl respiri se poate transforma în gaz irespirabil, tunelul poate deveni atît de îngust că nici să te întorci nu mai poți; poți să cazi într-un puț cu apă și să te înec, poți să fii îngropat de viu. Dacă ești norocos, îți vei băga cuțitul într-un inamic pe care ai fi putut să nu-l vezi înainte să-și fi băgat el cuțitul în tine. În Cu Chiu vietnamezii și americanii au creat, metru cu metru, trup cu trup, un tip de război total nou.

Printre vietnamezii care au supraviețuit există soldați care au trăit în îngustele tunele subterane fără să iasă la suprafață vreme de patru ani buni. Vederea lor a fost vătămată pentru toată viața. Sufereau constant de malnutriție, se socoteau norocoși cînd puteau mînca orez stricat și șobolani. Privațiunea era arma lor; au folosit-o ca să forțeze soldații celei mai avansate armate din punct de vedere tehnologic din lume să-i înfrunte cu cuțitele, unul cîte unul, în subterane, în întuneric.

În tabăra americană, șobolanii de tunel erau cu toții voluntari. Nu poți forța un om să facă ceea ce nu poate. Majoritatea americanilor, acasă hiperventilați, au avut atacuri de claustrofobie sau erau prea mari. Șobolanii de tunel nu puteau fi mai mari decît vietnamezii, altfel n-ar fi reușit să meargă prin tunele. Cei mai mulți șobolani de tunel erau hispanici sau puertoricani. Au încetat să se dea cu after-shave ca să nu-i miroasă vietcongii. Au încetat să mestece gumă, să fumeze, să mănînce bomboane căci acestea le-ar fi slăbit abilitatea de a simți dușmanul. Au trebuit să-și dezvolte un sonar ca și liliecii. Au trebuit, astea-s propriile lor cuvinte, să devină animale. Ce au făcut în tunele, spun ei a fost nenatural.

În 1967 am fost atașat batalionului medical 521. Eram un bărbat bătrîn după standardele Vietnamului, dar la urma urmei nu venisem să lupt în război. Îmi amintesc că a patra pandemie a început în China. Chiar înainte să moară, poetul chinez Shih Tao-nan a scris:

„La puține zile după moartea șobolanilor,
Oamenii își dau duhul ca zidurile ce cad".

Între 1965 și 1970, 24.848 de cazuri de ciumă au fost depistate în Vietnam.

Războiul este fundalul perfect pentru propagarea bolii. Întotdeauna merg mînă în mînă, o trinitate: războiul, boala și cruzimea. Boala era războiul meu. Am fost trimis în Vietnam să am grijă ca războiul meu să nu interfereze cu războiul altora.

În martie am primit prin curier special un pachet conținînd trei șobolani morți. Șobolanii fuseseră găsiți - deja morți, dar legați - în interiorul unui tunel din provincia Hau Nghia. S-au mai găsit - dar nu ne-au fost trimise nouă - o seringă, o fiolă conținînd un fluid galben și cîteva cuști. Eu însămi am făcut testele. Unul dintre șobolanii morți purta ciuma.

Au existat speculații cum că vietcongii încercau să folosească șobolanii purtători de ciumă ca arme. Este de asemenea posibil doar să-i fi testat dacă au boala înainte să-i mănînce. La drept vorbind, nu prea conta. Ciuma exista în tunele indiferent dacă vietcongii au vrut sau nu.

Mi-am stabilit tabăra în afara orașului Cu Chi ca să le dau o mînă de ajutor șobolanilor de tunel. Unul dintre bărbații pe care i-am vaccinat a fost David Rivera.

– David a fost în tunele de mai multe ori decît noi toți; este o legendă, mi-au spus tovarășii lui.

– Da, zise David. Eu și cu Victor.

– Victor Charlie? întrebai eu.

Voiam să fac puțină conversație. Puteam vedea că lui David, în ciuda recordului pe care îl stabilise în tunele, îi era frică de ac. Avea brațul încordat. Încercam să-l fac să se relaxeze.

– Nu. Victor este unic.

I-am făcut injecția, și-a pus cămașă pe el și i-a cedat locul următorului om din coadă.

– Victor poate vedea și prin întuneric, îmi spuse acesta.

– Victor Charlie? am întrebat iarăși.

– Nu, spuse bărbatul împacientat.

– Ce știi tu despre Victor? zise David. Lasă-mă pe mine să-ți spun despre Victor. Victor este cel care apare cînd cineva a intrat în tunel și nu se mai întoarce.

– Victor merge mai repede cu mîinile și cu genunchii decît fug majoritatea oamenilor, spuse celălalt bărbat.

I-am presat un tampon pe braț după ce i-am scos acul; s-a ridicat de pe masă. Al treilea se așează și își scoase cămașa.

David încă stătea lîngă mine.

– Mă duc în tunelul ăsta. Nu sînt prea speriat căci cred că nu sînt vietnamezi; nu simt pe nimeni în el și poate că eram la vreun sfert de milă de intrare cînd văd o gaură în fața mea, mai neagră decît orice altceva din tunel, care este total negru, știi și tu. Așa că intru în ea, pipăind, și mă simt bine, de parcă n-aș fi într-un tunel. Gaura se mișcă deasupra mea. Îmi pun mîinile jos, iar pămîntul se mișcă sub ele.

– La dracu! zise al treilea om.

Nu știu dacă era din cauza povestirii lui David sau a întepăturii. Se așează al patrulea.

– Risc să aprind lumina și întreg tunelul este acoperit cu păianjeni, acoperit parcă cu un tapet, însă, mult mai rău, stratul are grosimea a două-trei trupuri, continuă David. Stau pe ei și păianjenii sînt deja în pantalonii mei, în cămașa mea, îmi acoperă fața - și, știi, ăsta-i împuțitul de Vietnam; niciodată nu știi dacă sînt veninoși sau nu. Nu-mi pasă, pe bune, căci voi muri doar că-i simt pe mine. Îi simt cum mișcă pe fața mea. Încep să strig, iar tipul ăsta mititel apare și mă scoate de acolo. Apoi stă lîngă mine poate o jumătate de oră, atît de calm cît poate fi un om, culegînd păianjenii de pe corpul meu.

– Tipul mititel, spuse David. Chiar și pentru un vietnamez tipul ăsta este prea mic.

– Doar pare mititel, zise al doilea. Știu un gagiu care l-a văzut pe Victor îngropat sub mai mult de o tonă de pămînt. Victor, realmente, și-a croit drum prin el. Fără să-și rupă vreun os, fără să pățească nimic.

– Ar fi bine să-l văd pe acest Victor, am spus eu. Ați putea să mi-l trimiteți?

Oamenii se holbară la mine.

– Nu pricepi, nu-i așa? întrebă David.

– Victor nu raportează nimănui, spuse cel de-al patrulea.

– N-are comandant, spuse al treilea bărbat. N-are unitate.

– A pus mîna pe o uniformă, îmi zise cel de-al doilea om. Deci nu știm dacă este din forțele speciale sau este vreun nebun care bîntuie prin tunele.

– Victor trăiește în tunele, spuse David. Nimeni nu l-a văzut la suprafață.

Am încercat să vorbesc cu unul dintre doctori despre asta.

– Miraje ale tunelului, îmi spuse. Avem multe chestii d-astea. Ultă-le!

În luna mai am primit un raport despre mai mulți șobolani - unii legați, alții în cuști - aflați într-un tunel de lîngă satul Ah Nhon Tay situat în apropierea pădurii Ho Bo. Dar nimeni n-a vrut să se ducă să-i ia căci șobolanii erau vii. Și cineva a venit cu o idee că era treaba mea, iar altcineva a fost de acord. Mi-au promis că vor curăța tunelul de vietcongi înainte. Așa că am ajuns voluntar.

Lăsați-mă să vă vorbesc despre șobolani. Poate că nu ei sînt responsabili pentru ciumă, dar totuși sînt destructivi pentru orice formă de viață și benefici pentru niciuna.

Mănîncă tot ce li se oferă. Se înmulțesc în toate anotimpurile. Se omoară între ei; o pot face individual; însă se și pot organiza și ataca în hoarde. Șobolanul brun este implicat într-un perpetuu război de extincție a șobolanului negru.

Cînd mă trezesc în cele din urmă, mă întorc la suprafață. Le spun tuturor. „A fost Victor", zic ei. „Trebuie să fi fost Victor".

– Știu un tip care a spus că Victor l-a scos dintr-o groapă, zise al patrulea soldat. Căzuse printr-o ușă falsă vreo patru metri și ajunsese într-o capcană strîmtă cu ziduri drepte de jur împrejur și nici o posibilitate de ieșire. Victor a coborît după el. A sărit cu el din groapă ținîndu-l în brațe. Patru metri; tipul se jură.

Majoritatea animalelor se poartă mai bine decît o fac șobolanii.

Nu mi-e frică de ei. Am citit undeva că pe la sfîrșitul secolului trecut un om din Illinois-ul de Vest a auzit într-o noapte un foșgăit venind din curtea sa. S-a dat jos din pat și a ieșit afară. În spatele casei a văzut o masă mare de șobolani care se întindea pînă la orizont. Cred că asta m-ar fi înfricoșat. Toate cozile acelea goliașe în lumina lunii. Dar gîndeam că m-aș putea

descurca cu cîțiva șobolani în cuști fără probleme. Nu a fost greu să-i localizez. Mergeam în mîini și în genunchi, dar foloseam o lanternă. M-am gîndit că era probabil să existe și niște șobolani liberi și deci cel puțin trebuia să fiu atent; auzisem că în acest tunel se afla un spital abandonat de vietcongi și asta m-a făcut curios. Deci am lăsat cuștile și m-am învîrtit un pic prin tunele; cînd m-am plictisit, am dat să mă întorc ca să iau cuștile și am ajuns la o capcană cu apă. Nu exista pe acolo nici o capcană cu apă înainte, deci am știut că am luat-o greșit. M-am întors un pic, cînd am ajuns la o bifurcație am luat-o pe alt tunel, apoi pe altul și iar am ajuns la capcana cu apă. Cam atunci am început să intru în panică. Nu puteam găsi nimic din ceea ce văzusem, cu excepția apei aleea împuțite. M-am întors iarăși, nu am luat-o pe unde mai trecusem, am ales alt tunel, am ajuns la capcană.

Trebuie c-am încercat de șapte-opt ori. Nu mai gîndeam că tunelul era gol. Credeam că vietcongii închiseseră ușa de pe ruta mea inițială și deci nu voi mai găsi calea de întoarcere niciodată. Credeam că-mi urmăresc fiecare mișcare pe care o făceam, lucru destul de ușor după cum agitam eu lanterna. Îi puteam auzi cum își deschideau și își închideau pleoapele în întuneric, cum își puneau mîinile pe cuțite. Asudam din cap pînă-n picioare de parcă aș fi fost bolnav, de parcă aș fi avut acea misterioasă maladie exudantă englezească sau așa numita *suette des Picards.*

Și știam că dacă voiam să mă întorc la lumină trebuia să trec prin apă. M-am așezat și am cugetat, iar cînd am terminat nu mai eram același om care fusesem cînd începusem să cuget.

Ar fi fost rău să mă tîrăsc prin tunele fără lumină. Să mă scufund în apă fără lumină, fără să știu cît de lung este drumul prin ea, fără să știu dacă aerul din plămîni mi-ar ajunge sau dacă există bifurcații în apă pe care m-aș putea pierde și aș muri înainte să găsesc aer, asta era o treabă pe care o faci numai dacă ești nebun. Trebuia s-o fac, deci trebuia să fiu nebun. N-a fost așa de greu pe cît credeți. Mi-a luat doar o clipă.

Mi-am umplut plămînii cît de mult am putut. I-am golit o dată. I-am umplut iarăși și m-am scufundat. Ceva m-a apucat de gleznă și m-a tras afară. M-a înfricoșat atît de mult încît am înghițit apă și deci am ieșit la suprafață tușind și dînd din picioare. Pînă la urmă m-a eliberat și am rămas acolo o clipă, cu apa șiroind pe mine și încă asudînd, simțind că bucata de pămînt de sub mine se transforma în noroi, încercînd să mă conving că nu mă atinsese nimeni. Cînd am ajuns suficient de nebun, am aprins lanterna. Departe de tot, aproape de sfîrșitul bătăii lanternei, am văzut un puști îmbrăcat într-o uniformă de șobolan de tunel stînd îngenuncheat. Am încercat să mă apropii de el. El se depărta exact cu aceeași distanță pe care o parcurgeam eu și rămînea întotdeauna în lumină. L-am urmărit printr-un tunel, am făcut o cotitură, apoi alt tunel. Afară soarele răsărea și apunea. Ne tîram de zile întregi. Genunchiul meu stîng începuse să sîngereze.

– Vorbește-mi, îi strigam.

Însă el nu o făcea.

Pînă la urmă a rămas pe loc în fața mea. Puteam să văd cuștile cu șobolani și știam pe unde era ieșirea. Apoi el a dispărut. Am încercat să-l urmăresc cu lanterna, însă el a sărit sau s-a ascuns pe undeva. Pur și simplu s-a volatilizat.

– Victor, mi-a spus Șobolanul Șase cînd am ieșit afară. Nebunul de Victor.

Poate așa era. Dacă Victor era una și aceiași persoană cu băiatul pe care îl găsisem în munții din Yosemite.

Cînd am ieșit la suprafață mi s-a spus că trecuseră mai puțin de trei ore. Le-am povestit despre Victor. Cei mai mulți dintre ei nu m-au crezut. Nici unul care nu fusese în tunel nu credea în Victor.

– Tocmai am trimis acasă un alt șobolan de tunel, mi-a zis un doctor. Și-a golit încărcătorul într-un tunel. Pretindea că l-au înconjurat vietcongii, dar că el i-a ras. Că i-a împușcat pe toți. Însă, cînd ne-am dus să curățăm zona, nu era nici urmă de cadavru. Toate gloanțele lui au fost găsite în pereții tunelului.

Viziune de tunel. Oricine vede lucruri d-astea. E întuneric. Ochii nu-ți mai pot impune limite la lucrurile pe care poți să le vezi.

Nu-l ascultam. Am făcut demersuri la cartierul general pentru dosare: recrutare, instruire, proiecte speciale. Voiam să vorbesc cu toți aceia care îl văzuseră pe Victor. I-am scris lui Clint să văd dacă își mai amintește de drumul cu copilul din Yosemite. Am scris sute de scrisori pentru Mercy Hospital spunîndu-le că am descoperit micul lor joc. Am căutat să vorbesc cu doctorul cu păr roșcat și ochelari, doctorul al cărui nume nu l-am știut niciodată. Am scris la Curry Company și le-am sugerat să întreprindă o investigație particulară în legătură cu presupusa sinucidere a sergentului Redburn. Am întrebat CIA ce făcuse cu părinții copilului. Această parte a fost paranoică. Eram atît de dărîmat moral încît credeam că ei îi uciseseră părinții și îl dăduseră în seama coiotului ca să-l crească pentru războaiele de tunel. Cînd mi-am revenit, mi-am dat seama că CIA n-ar fi putut să gîndească niciodată într-o perspectivă atît de îndepărtată. Am știut că pur și simplu avuseseră noroc. Nu știam ce se întîmplase cu părinții băiatului; nu știu nici acum.

Erau atît de mulți nebuni în Vietnam că administrației

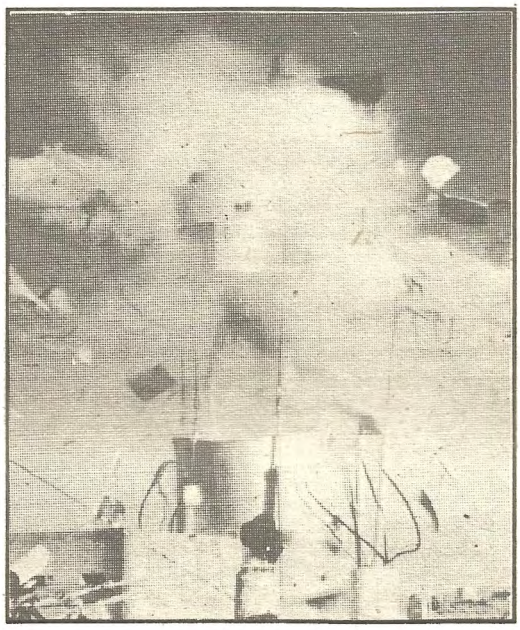

i-ar fi trebuit mult pînă să observe unul nou, însă eu am făcut o grămadă de gălăgie. O echipă de trei doctori a discutat cu mine un total de șapte ore. Apoi au spus că am complexe întîrziate de autoînvinuire pentru moartea băiatului-cîine și acestea au ieșit la suprafață, împreună cu toate celelalte verigi slabe ale personalității mele, în stressul și întunericul tunelelor. M-au trimis acasă. Am pierdut aselenizarea căci mă distram într-un spital în care eram singurul pacient.

Cînd pînă la urmă mi-au dat drumul cu adevărat, am căutat-o pe Caroline Crosby. Familia Crosby încă locuia în Palo Alto, însă Caroline nu era acolo. Începuse colegiul la Berkeley, dar apoi îl abandonase. Părinții ei nu o mai văzuseră de cîteva luni.

Mama ei m-a plimbat prin frumoasa lor casă și mi-a arătat vechea cameră a Carolinei. Avea un pat cu baldachin și propria ei cameră de baie. Era o oglindă în care fuseseră puse pozele unor vechi prieteni de-ai ei. Pe perete se găsea o carpetă cu trandafiri. Era mult roz în cameră.

– Mergeam în Haight în fiecare weekend, spuse mama Carolinei. Privește!

Era palidă, însă se controla.

– Dacă o vei vedea, ai vrea să-i spui să ne sune?

N-am făcut-o. Mai încercasem să redau un băiețel familiei sale și uite ce se întîmplase. Ori sergentul Redburn sărise de pe Golden Gate chiar atunci cînd era în mijlocul anchetei, ori n-o făcuse el. Ori Paul Becker murise la Mercy Hospital, ori fusese luat de armată și folosit ca o armă specială într-un război special.

M-am gîndit la asta vreo douăzeci de ani și hotărîsem că, cel puțin pentru Paul, o dată ce scăpase de armată, lucrurile nu merseră chiar așa de prost. Trebuie că se simțea mult mai acasă în tunelele de sub Cu Chi decît se simțea sub pat, la Mercy Hospital.

Există o parte întunecată în noi care este animalică. În cazul unor lucruri - boli netratate sau netratabile, de exemplu, sau vîrstă înaintată - din noi rămîne doar această parte întunecată. Astfel de lucruri îndepărtează din noi toate trăsăturile neanimalice.

Ca animale avem o valoare fizică, însă în termeni morali nu sîntem nici buni, nici răi. Moralitatea începe în momentul în care întoarcem spatele părții întunecate.

În timpul primelor două pandemii se credea că acestea sînt pedepse pentru păcătoșenia omului. „Atît de mulți au murit", scrie Agnolo di Tura Grăsanul care și-a îngropat toți cei cinci copii ai săi, „încît toți credeau că este sfîrșitul lumii". Ciuma declanșase vînătoarea, ar trebui să ne închipuim că încetarea ei a fost însoțită de accese de caritate și evlavie. Adevărul este total opus. La 1345, în Erfurt, Germania, din trei mii de evrei n-a mai rămas nici unul. Aceasta este o singură dovadă a barbarismului atît de clar și de universal care nu poate fi înțeles decît ca o formă de nebunie în masă.

Iată ce spunea Procopius:

„După ce ciuma a încetat, era atît de multă destrăbălare și imoralitate generală de parcă boala l-ar fi lăsat în viață doar pe cel mai ticălos".

Cînd bărbații sînt transformați în animale, este greu pentru ei să se regăsească. Cînd copiii sînt transformați în animale, le este imposibil să se regăsească. Nu a existat niciodată un copil sălbăticit care să-și fi găsit calea afară din întuneric. Poate că nu a existat niciodată un copil sălbăticit care să o vrea.

Nu credeți deloc că l-am văzut pe Paul în tunele. Credeți că sînt nebun sau nu, indulgenți, că am fost nebun atunci, pentru o scurtă perioadă de timp. Poate că nu credeți că CIA ar omorî vreodată un polițist sau ar folosi un copil într-un război întunecat, chiar dacă CIA a făcut toate lucrurile care vi s-au spus și pe care ați refuzat să le credeți.

Bine. Mie îmi convine. Căci dacă l-am inventat și dacă toți șobolanii de tunel care l-au văzut l-au inventat, atunci el ne aparține, el ne marchează. Este vizionea noastră, o fantomă procopiană ce bîntuie tunelele. Victor, cel care are grijă de noi în întuneric.

Caroline a venit acasă fără să fi fost nevoie de intervenția mea. Am citit anunțul de nuntă într-un ziar de acum mai mult de douăzeci de ani. S-a căsătorit cu un chimist ce absolvise la Stanford. Era arătată o poză de-a ei în curtea părinților, cu gardenii în păr. Avea douăzeci și cinci de ani. Părea fericită. Niciodată nu m-am dus să vorbesc cu ea.

Iată o poveste pentru tine, Caroline:

Un orășel german era năpădit de prea mulți șobolani care mîncau recolta, puii, rațele, hainele și sămînța. Pînă la urmă cetățenii au chemat un ucigător de șobolani. Era cel mai bun; a prins în capcane și a otrăvit șobolanii. În mai puțin de o lună a privat puricii de majoritatea gazdelor lor naturale. Atunci puricii au ciupit copiii. Sute de copii au fost prinși într-un dans straniu. Sufereau de o boală care îi făcea să aiureze. Părinții au încercat să aibă grijă de copii, au încercat să-i țină în paturi unde erau în siguranță, însă de fiecare dată cînd mamele se întorceau cu spatele, ei fugeau pe străzi și dansau. Orașul era Erfurt. Anul 1237.

Cei mai mulți dintre copii au dansat pînă au murit. Dar nu toți. Cîțiva și-au revenit, au supraviețuit și au ajuns maturi. S-au căsătorit, au muncit și au avut proprii lor copii. Au trăit vieți moderate, productive.

Numai că uneori încă mai aveau spasme. Doar din cînd în cînd. Nu puteau face nimic.

Oprește-mă, Caroline, dacă ai mai auzit această poveste înainte.

Traducere de Cătălin TENIȚĂ

Răspuns la scrisoarea deschisă din JSF # 93, pag. 15

Stimată doamnă/domnişoară Monica Iulia Anania Nicolau

În primul rînd, sincer vă mărturisesc, am rămas complet dezorientat după lecturarea *„bileţului de papagal"* (scrisoare deschisă este prea mult spus pentru cele cîteva rînduri pe care le-aţi încropit în grabă), pe care l-aţi publicat în paginile **„JURNALULUI SF"**. Motivul: nu am mai auzit pînă acum de acest nume în fandomul românesc. Prima idee a fost aceea că **RAMON FELIPE ALVAREZ DEL REY** (numele adevărat al scriitorului **Lester del Rey**) a intervenit în această polemică, dar mi-am adus aminte că marele scriitor a decedat în urmă cu aproape doi ani şi nici despre o reîncarnare nu poate fi vorba, avînd în vedere calitatea îndoielnică a textului.

Studiind mai atent semnătura, am realizat că, totuşi, există posibilitatea ca la subsolul articolului să fie de fapt două persoane. Apare atunci o întrebare sinceră şi foarte normală: cine a dictat „scrisorica" şi cine a scris-o. Lucruri foarte importante, pentru că este primul caz din istoría polemicii, cînd o intervenţie scrisă are o semnătură dublă. Romane şi nuvele scrise în tandem există, dar intervenţiile într-o polemică sînt personale pentru simplul motiv că exprimă o părere strict personală. În mod normal, această performanţă ar fi demnă de a fi menţionată în ediţia următoare a **„Anticipaţiei româneşti"**, a domnului **Mircea Opriţă**, ba chiar într-o istorie a anticipaţiei mondiale, dar valoarea precară, demnă doar de redactorii unei gazete de perete, o va face să rămînă doar o simplă curiozitate, bună pentru un parc de distracţii.

Cele două autoare pot avea totuşi o scuză: poate sînt două sărmane surori siameze pe care ingrata natură le-a înzestrat cu un singur creier (mititel) şi două mîini. În această situaţie: vă rog să mă iertaţi.

De asemenea, poate să fie vorba despre o glumă proastă şi scrisoarea să fi fost redactată într-una din următoarele două variante:

1) nepoata de la grădiniţă care i-a dictat bunicii octogenare/ invers, varianta rămîne la fel de valabilă;

2) ambele semnatare, analfabete, au dictat textul scrisorii vecinei de palier, în timp ce aceasta punea gogonele la borcan;

O altă supoziţie, asupra identităţii celor două autoare, ar fi aceea că, luînd în consideraţie aderarea la structurile actuale europene şi „liberalizarea" unor moravuri, cele două „scriitoare" să fie... , care ar fi o altă noutate pentru fandomul românesc. În acest caz textul trebuia păstrat pentru viitorul număr special „cyber-sex" al **JSF-ului**.

Dar să le lăsăm pe cele două autoare să-şi trăiască viaţa aşa cum consideră dînsele de cuviinţă - indiferent cine sînt şi ce preocupări au - şi să ne ocupăm foarte puţin (mai mult nu merită) de cele aproximativ 48 de procente din pagina 15, a **„Jurnalului SF" # 93**, pe care le ocupă „producţia" *Monicăi Nicolau* şi *Iuliei Anania* (sincer să fiu, mi se par cam mult, luînd în calcul preţul actual al hîrtiei de ziar).

Asociaţia pe care aţi făcut-o între numele meu şi **„File din istoria modernă a literaturii SF anglo-saxone"** este corectă (un lucru remarcabil la dumneavoastră). Faptul că această istorie începe abia cu **anul 700** (e.n. sau i.e.n. ?!) se datorează faptului că sursele mele se limitează la această dată. Dacă aveţi cunoştinţe sau rude în apropierea grotelor de la Marea Roşie (unde au fost descoperite mai multe pergamente interesante) comunicaţi-mi. Nu vă solicit nici un titlu de enciclopedie, apărut în USA sau Occident, pentru că sînt sigur că ar fi un demers inutil. Probabil că relaţiile dumneavoastră cu fandomul mondial se rezumă, în cel mai bun caz, doar la cîteva legături efemere (fără nici o legătură cu S.F-ul), iar limbile străine se limitează la cele cîteva fraze uzuale în engleză şi ceva italiană,învăţate pe litoral.

Faptul că nu aţi înţeles nimic despre relaţia părinte/adept mă miră nespus. Fraza nu este „codată", nici în „videocrypt", nici în alt sistem de codare şi ea era adresată celor înzestraţi cu o inteligenţă normală. Dacă nu faceţi parte din această categorie, chiar că nu am nici o vină. Pentru a înţelege mai bine, bănuiesc eu ce limbaj ar fi trebuit să folosesc pentru a fi pe înţelesul dumneavoastră, dar, vă rog să mă scuzaţi, **Norman Spinrad** este unic şi nu îndrăznesc să-i folosesc limbajul nici chiar de dragul dumneavoastră.

Ziceţi că *„problema intemperiilor şi cheful n-are nimic a face cu profesia, respectiv cu redactarea"*. Vă înşelaţi amarnic, cheful de muncă este problema numărul 1 la români, dacă n-ar fi, redacţiile editurilor ar fi pur şi simplu inundate de manuscrise SF, iar revistele SF ar fi mult mai numeroase. Ce să mai vorbim de economia naţională, de producţia agricolă (ultima este legată de intemperii). Cum dumneavoastră nu prea cred să scrieţi, probabil că doar citiţi, din cînd în cînd, este normal să nu realizaţi importanţa poftei de scris, pe care vă rog să nu o confundaţi cu alte „pohte".

„Dar ciţi cunosc cu adevărat ce înseamnă munca de profesor?", vă întrebaţi dumneavoastră retoric. Nu pot să vă dau un răspuns precis, dar cei apoape 200 de mii de profesori din România, bănuiesc că da. Printre ei mă număr şi eu: sînt inginer-profesor de 11 ani (bună, nu?)

Cuvîntul *„matotol"*, folosit în coloana a doua, rîndul al doilea din textul a cărui analiză literară o facem în această „intervenţie", este singurul lucru care m-a amuzat cît de cît. Pentru economie de spaţiu, scrisoarea deschisă (iar am exagerat), semnată de *M.N.I.A.* putea să se rezume doar la *„Nicolae C. Ariton= matotol"* şi ar fi fost o reuşită completă, eliminînd astfel tot balastul inutil cu care este încărcată. Cuvîntul să nu vă închipuiţi că este „intervenţia" dumneavoastră şi să nu alergaţi la oficiul de omologare, pentru drepturile de autor, el face parte din categoria cuvintelor mutant, gen *„pisicline"*, cu care bănuiesc că aţi fost interpelate cel puţin o dată, pînă acum. Aceasta pentru a clarifica şi problema *„muşcăturii"* de care vă interesaţi atît de insistent (chiar de-a dreptul pervers), mai ales de zona rănită. Vreau să vă asigur că ea se află tot acolo,

Afirmaţia că şi atacul dumneavoastră a fost sportiv e puţin exagerat, din partea mea a fost doar un mic schimb de mingi de ping-pong, inegal (la număr), cu un echipaj de „două", fără cîrmaci (rău de tot) la cal cu mînere.

Din păcate, pentru spectatorii acestui meci-polemică, mai multe nu sînt de spus despre „mesajul" dublului feminin de popice *Monica Nicolau - Iulia Anania*.

Sincer să fiu, nu i-am descoperit nici măcar motivaţia. Am însă o bănuială: sperau să fie înscrise pe lista invitaţiilor la cafea sau a garoafelor albe. Îmi pare rău, dar mă văd nevoit să le tratez cu refuz, dacă această polemică se va prelungi şi cu alţi participanţi, voi ajunge în situaţia de a ameninţa importul naţional de cafea, sau, Doamne fereşte, să îmi schimb meseria în grădinar.

Cine se înscrie pentru „data viitoare"? Echipa de oină din localitatea SFereşti mă aude?

Vreţi să vă faceţi un nume în fandomul românesc? Poftiţi la luptă! Şcoala de „polemicari" (modulul I) şi-a deschis cursurile.

Nicolae C. ARITON

Salonului Internaţional de Bandă Desenată - Ediţia IV -

✱ Invitaţi de onoare: Jacques Loustal şi Pierr Pascal din Franţa.
✱ Au expus: **Valentin Tănase, Tudor Popa, Bogdan Prejoianu, Valentin Cristescu, Şerban Andreescu, Nicu Spineanu, Victor Trifan şi Dan Petcan (Bucureşti); Călin Stoicănescu, Radu Cleţiu (Timişoara), Valentin Cubcenco, Gabriel Rusu (Cluj), Florin Badea (Reşiţa), Ioan Neagu (Braşov), Ionuţ Popescu (Tîrgovişte), Lucian Dănilă (Tulcea), Valentin Iordache din Orşova.**
✱ Expoziţii:
a. Retrospectiva Radu Marian - 25 de ani de BD
b. Culorile lui Jaques Loustal
c. Ca, c-est la Roumanie! (expoziţie realizată de Dodo Niţă şi Pierre Pascal)
d. Marea şi banda desenată românească
e. Ca, c-est la France! *(expoziţie realizată de A.F.A.A.)*
✱ Librăria F.A.F.R. a vîndut zeci de albume BD semnate de cei mai importanţi creatori BD din Franţa şi Belgia: Moebius, Bourgese, Loustal, Franquin, Herge, Walthery, Seron, Hugo Pratt, Tome &Janry, Hermarr, Caty, Morris, Roba ect.
✱ De un mare succes s-a bucurat afişul realizat de Jaques Loustal şi catalogul Salonului editat de Alliance Francaise. Mulţumim pe această cale domnului Paul Lafont, ataşatul cultural francez, pentru sprijinul acordat la organizarea acestei ediţii a salonului.
✱ Afişul şi coperta catalogului editat cu ocazia manifestării „Le Temps des Livres", în cadrul căreia a avut loc şi Salonul de la Constanţa, au fost relizate de Moebius, invitat de onoare la EUROCON - Timişoara, mai 1994.

PREMIILE CONCURSULUI DE BD

I. Premii acordate de ziarul „Azi":

a) peste 18 ani;
I - Tudor Popa (Bucureşti)
II - Dan Petcan (Bucureşti)
III - Valentin Cristescu (Bucureşti)
Menţiuni: Ioan Neagu (Braşov), Ionuţ Popescu (Tîrgovişte), Cosmin Biro (Tulcea)
b). între 14-18 ani:
I - Robert Nistorescu (Bucureşti)
II - Răzvan Chelaru (Craiova)
III - Ghica Popa (Constanţa)
Menţiuni: Daniel Niculiţă (Bucureşti), Mihai Ţiţoiu şi A. Ciubotariu (Constanţa).
c). Pînă la 14 ani:
I - Ene Grigoruţă (Constanţa)
II - Chelaru Ruxandra (Craiova)
III - Sîrbu Alexandru (Constanţa)
Menţiuni: Stroe Daniel şi Puiu Lucian (Bucureşti), Mihai Ana Maria (Constanţa)

II. Premii acordate de Alliance Francaise:

a. marele premiu: Tudor Popa (Bucureşti)
(un dicţionar ROBERT ediţia 1994)
b. premii: Ionuţ Popescu (Tîrgovişte)
Ioan Neagu (Braşov)
c. menţiuni: Zoe Birghică, Alexandru Iuga, Andreea Cojocaru (Constanţa)

Dodo NIŢĂ

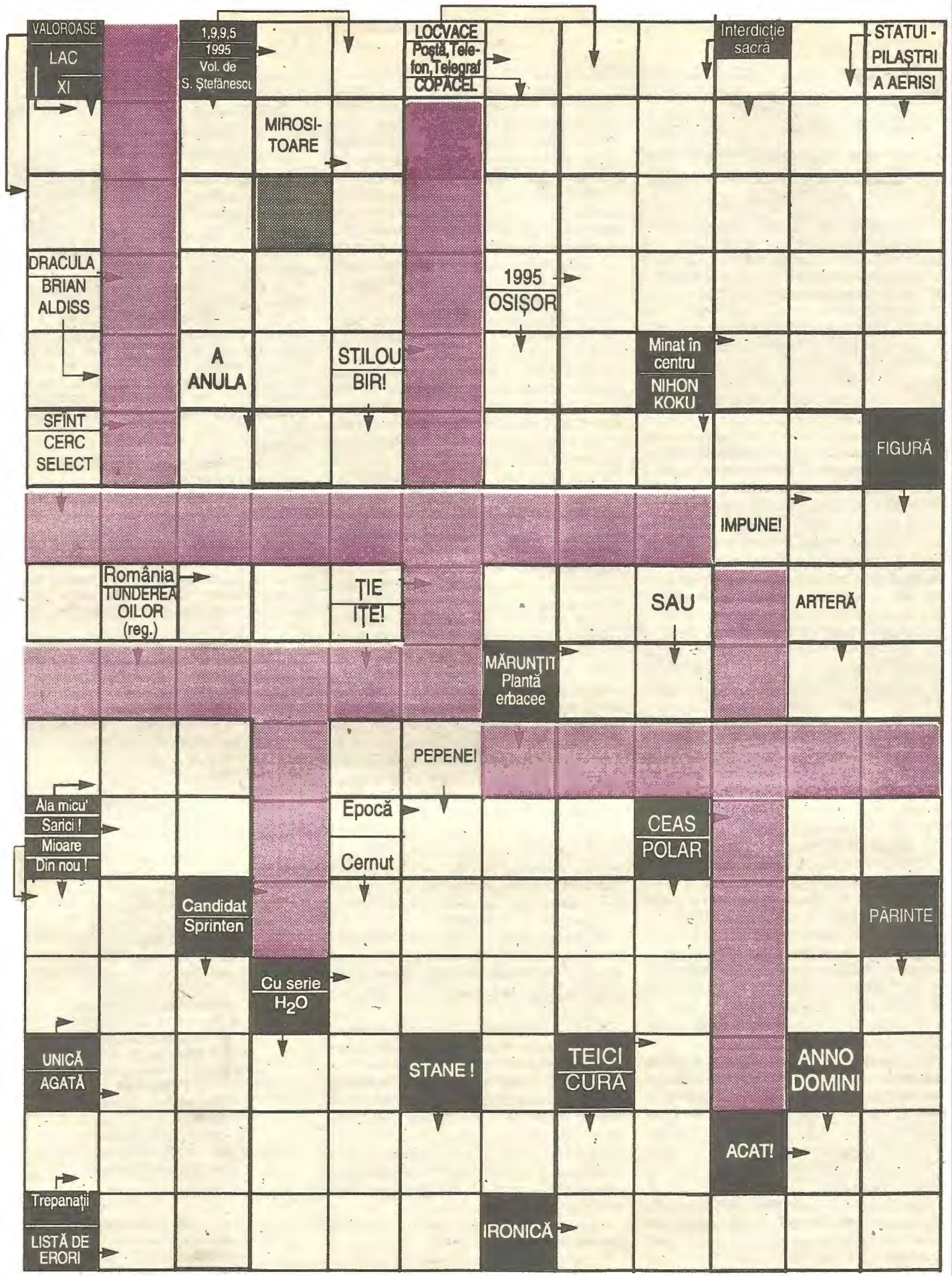

INTEGRAMA PE CARE V-O PROPUNEM ÎN ACEST NUMĂR ARE CA TEMĂ „GENURI SF“

O PARTE DIN ACESTEA LE VEŢI REGĂSI ÎN SPAŢIUL COLORAT AL GRILEI.

ULTIMA ZI ÎN CARE PUTEŢI TRIMITE SOLUŢIILE: 16 NOIEMBRIE1994

NICU GECSE